

enviro magazín

Odborno-náučný časopis o životnom prostredí

Ministerstvo životného prostredia
Slovenskej republiky

2/2016 | XXI. ročník

MFF EKOTOPFILM – ENVIROFILM

**Sanácia nebezpečnej
skládky gudrónov**

**L. Solymos: Chcem
zmysluplné výsledky**

**Muránsky hrad -
história a príroda**

Mnohé vzácne druhy rastlín nachádzajú vhodné podmienky pre život v našich národných prírodných rezerváciách a chránených krajinných oblastiach. Medzi nimi je aj zákonom chránená najatraktívnejšia divo rastúca orchidea v Európe - črievičník papučka (*Cypripedium calceolus*)
Foto: Ján Šmíd

OBSAH

ENVIROTÉMA

- 13 | FILMOVÝ FESTIVAL Z POHĽADU BRUCEA BUCKLINA, PREDSEDU MEDZINÁRODNEJ POROTY MFF EKOTOPFILM - ENVIROFILM
- 14 | ZNOVA PRICHÁDZA LEPŠÍ A VÄČŠÍ MFF EKOTOPFILM – ENVIROFILM
16. mája 2016 odštartuje festival v Bratislave aj v Banskej Bystrici, kde až do 20. mája 2016 predstaví dokumentárne filmy a bohatý sprievodný program.
- 16 | PRIATEĽKA ŠIMPANZOVI JANE GOODALL NAVŠTÍVI EKOTOPFILM – ENVIROFILM
MFF bude výnimočný aj návštevou „ženy džungle“ Dr. Jane Goodall, ktorá prežila v prírode po boku primátov 55 rokov.
- 17 | FILMOVÝ A SPRIEVODNÝ PROGRAM MFF EKOTOPFILM – ENVIROFILM V BRATISLAVE A V BANSKEJ BYSTRICI
- 21 | FILMOVÉ CHUŤOVKY EKOTOPFILMU – ENVIROFILMU 2016
- 22 | CESTU ZA ZELENÝM SVETOM UKÁŽE JUNIOR FESTIVAL
MFF Ekotopfilm-Envirofilm 2016 je príležitosťou priblížiť najmladšej generácii témy, ako je ochrana a tvorba životného prostredia a trvalo udržateľný rozvoj.

ENVIROSLOVENSKO

- 4 | ENVIRONMENTÁLNA POLITIKA V PROGRAMOVOM VYHLÁSENÍ VLÁDY SR
- 5 | LÁSZLÓ SOLYMOS: CHCEM ZMYSLUPLNÉ VÝSLEDKY

- 5 | SLOVENSKO PODPÍSALO KLÚČOVÚ DOHODU V BOJI PROTI KLIMATICKEJ ZMENE
- 6 | SÚČASŤOU CONECO AJ ODBORNÁ KONFERENCIA VODA A ZAMESTNANOSŤ
- 6 | OSLAVA SVETOVÉHO DŇA VODY 2016
- 7 | VODA – ZDROJ ŽIVOTA A PRÁCA PRIAMO V REGIÓNE
- 8 | VII. INFORMAČNÝ DEŇ K IMPLEMENTÁCII EURÓPSKEHO DOHOVORU O KRAJINE
- 9 | ENVIRODNI V AKTIVITÁCH REZORTNÝCH ORGANIZÁCIÍ

ENVIROVÝCHOVA

- 10 | ŽABÍMI TAXIKÁRMÍ SÚ ŽIACI ZÁKLADNÝCH ŠKÔL
- 11 | KOLMÝ RIEČNY BREH – NAJLEPŠIE MIESTO PRE ŽIVOT
- 12 | EKOCENTRUM SO ZÁHRADOU, KTORÁ UČÍ LÁSKE K PRÍRODE
- 12 | PRÍRODOVEDNÁ SÚŤAŽ HYPERICUM 2016 V NAPANT-E

ENVIROPROJEKT

- 26 | GUDRÓNY VERZUS ŽIVOTNÉ PROSTREDIE (1. ČASŤ)
- 28 | NA OCHRANU A VYUŽÍVANIE STARÝCH A KRAJOVÝCH ODRÔD SME MUSELI DOZRIEŤ
- 30 | RAŠELINISKÁ HORNEJ ORAVY A ICH NÁSTRAHY
- 32 | NOVÉ VÝZVY NA PODPORU TRIEDENÉHO ZBERU A ZHODNOCOVANIA ODPADOV

ENVIROSVET

- 33 | OCHRANA PRÍRODY NA NOVÝCH ZNÁMKACH I NA ZLATEJ MINCI

ENVIRORELAX

- 34 | MURÁNSKY HRAD – SÚLAD HISTÓRIE S PRÍRODOU

enviro *magazín*

 odborný časopis o životnom prostredí, XXI. ročník, 2. číslo (máj 2016)

 vydáva Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky a Slovenská agentúra životného prostredia (IČO 00 626 031) šesťkrát ročne, www.enviromagazin.sk

Financované s podporou Environmentálneho fondu. Registrované na MK SR pod č. EV 636/08 ISSN 1335-1877

Adresa redakcie: SAŽP, Tajovského 28, 975 90 Banská Bystrica, tel.: 048/ 43 74 122, mobil: 0907 854 204, e-mail: enviro@sazp.sk

Redakčná rada: Petra Stano Maťašovská (MŽP SR), Jozef Klinda, Martin Lakanda (SAŽP), Andrej Švec (SAŽP), Alica Kučerová (SAŽP), Viktória Ihringová (ŠOP SR), Michaela Mrázová (ŠOP SR), Branko Slobodník (FEE TU), Marek Drimal (FPV UMB)

Redaktorka: Iveta Kureková (SAŽP)

Editor: Peter Škorňa (SCG)

Grafické a editorské práce: Samuel Consulting Group, s. r. o.

Tlač: DOLIS s.r.o.

Papier: CLARO SILK, 115 g/m² vnútro, 250 g/m² obálka, matný

Fotografia na titulnej strane: Miroslava Chabadová

Nevyžiadané rukopisy a fotografie nevraciam. Redakcia si vyhradzuje právo na korigovanie a krátenie textov v prípade potreby. Kopírovanie a rozširovanie časopisu, prípadne jeho častí, výhradne s povolením vydavateľa.

Milí čitatelia,

máj v Bratislave a v Banskej Bystrici je od minulého roku spojený aj s Medzinárodným filmovým festivalom Ekotopfilm – Envirofilm 2016. Organizačný tím si dáva výzvu za výzvou. Na festival vybral 110 filmov z prihlásených 400, a v sprievodnom programe upriami pozornosť návštevníkov na také top envirotémy sveta, ako sú klimatické zmeny, či hrozba vyhynutia ohrozených druhov. Som veľmi rád, že aj SAŽP opäť prijala výzvu a v spolupráci s partnermi pripravila pre najmladšie vekové kategórie bohatý program na Junior festival, ktorý im vhodnou a zábavnou formou priblíži témy ochrana životného prostredia a trvalo udržateľný rozvoj. Viac sa o jeho pripravovanom programe v Banskej Bystrici dočítate v článku Cestu za Zeleným svetom ukáže Junior festival. Na stránkach časopisu sme pre vás pripravili aj informácie o filmovom a sprievodnom programe festivalu určeného pre dospelého diváka, v ktorom nebude chýbať ani jubilejný XX. ročník konferencie Krajina - človek - kultúra venovanej téme Ako pretvárame krajinu. V rubrike EnviroSlovensko vám prinášame pod titulkom „Chcem zmysluplné výsledky“ prvý rozhovor s novým ministrom životného prostredia Lászlóm Solymosom, ale aj informácie o obsahu Programového vyhlásenia vlády v oblasti životného prostredia a o podpise Slovenska pod Parížsku dohodu o zmene klímy. V prvej časti článku Gudróny verzus životné prostredie sa dozvieme, ako sa v Devínskej Novej Vsi realizovala sanácia nebezpečných gudrónov v kameňolome Srdce. Na našich stránkach predstavujeme aj niekoľko zaujímavých enviroprojektov. Zamerané sú na manažovanie lokality Beňadovské rašelinisko a na ochranu a využívanie starých a krajo- výchých odrôd ovocných stromov. Ako bonus vám ponúkame príspevok o Muránskom hrade, ktorý vás presvedčí o súlade histórie s prírodou.

Prijemné čítanie

Ing. Andrej Švec,
vedúci odboru starostlivosti o ŽP, environmentálnej
výchovy a vzdelávania SAŽP

Environmentálna politika v Programovom vyhlásení vlády SR

Priaznivé životné prostredie je základným ústavným právom každého občana a zároveň vzácnu hodnotou, ktorá má pozitívny dosah na zdravie obyvateľov a na celkový udržateľný ekonomický rast.

Vláda SR sa v Programovom vyhlásení vlády zaviazala, že zabezpečí profesionálny a efektívny výkon slovenského predsedníctva v Rade EÚ v oblasti životného prostredia. Aktívne podporí environmentálnu osvetu, výchovu a vzdelávanie a bude viesť dialóg v rámci tzv. „zelenej tripartity“. V oblasti implementácie environmentálnej politiky sa zaväzuje vypracovať novú envi-

ronmentálnu stratégiu založenú na princípoch udržateľného rozvoja, čím vytvorí vhodné predpoklady na postupný prechod na konkurencieschopné zdrojo-vo efektívne a nízkouhlíkové hospodárstvo. Vláda bude dbať na splnenie cieľa zníženia emisií skleníkových plynov o minimálne 20 % do roku 2020 oproti roku 2005 a tiež pripraví Nízkouhlíkovú stratégiu do roku 2050. Zame-

ria sa aj na dopracovanie národnej a medzinárodnej siete chránených území, vrátane siete NATURA 2000 a tiež podporí opatrenia na adekvátnu ochranu vôd a dobudovanie kanalizačnej a vodovodnej siete. Pozornosti neujde ani sanácia havarijných zosuvov a iných svahových deformácií aj vďaka opatreniam na prevenciu geologických hazardov. Osobitná pozornosť bude venovaná sanácii environmentálnych záťaží, sprehľadneniu pravidiel pre posudzovanie vplyvov na životné prostredie v súlade s legislatívou EÚ a v zlepšovaní dostupnosti informácií o životnom prostredí.

Nevyhnutnou podmienkou implementácie uvedených programových priorít bude efektívne využitie prostriedkov z Operačného programu Kvalita životného prostredia, Environmentálneho fondu a ostatných zdrojov. Vláda sa zaväzuje pokračovať aj vo zvyšovaní pripravenosti Slovenska na zvládanie rizík s vplyvom na vznik mimoriadnych udalostí ovplyvnených zmenou klímy. Súčasne prijme opatrenia na zvýšenie vymožitelnosti práva v oblasti ochrany životného prostredia.

Text: redakcia
Zdroj: Programové vyhlásenie vlády SR

Chcem zmysluplné výsledky

Po marcových parlamentných voľbách a vzniku novej vládnej koalície nastala výmena aj v kresle ministra životného prostredia. Petra Žigu, ktorý sa stal ministrom hospodárstva, nahradil na čele envirorezortu László Solymos.

Premiér Robert Fico (na fotografii vľavo v strede) na stretnutí s ministrom životného prostredia Solymosom a štátnymi tajomníkmi rezortu Norbertom Kurillom a Borisom Suskom (na snímke vpravo)

Pán minister, ako vyzerali vaše prvé dni v najvyššej funkcii na ministerstve?

- Musím priznať, že značne hekticky, keďže ide o veľký rezort, ktorý rieši množstvo problematik. Verejnosť či médiá mu niekedy tak trochu krivdia, keď ho podceňujú. Hneď po vymenovaní som začal tvoriť profesionálny tím, ktorý povedie ministerstvo v nasledujúcom období. Súbežne sme začali pripravovať priority rezortu, ktoré sa stali súčasťou programového vyhlásenia vlády.

O aké priority pôjde?

- Spomeniem dve najväčšie - úspešné zvládnutie úloh, vyplývajúcich z predsedníctva SR v Rade Európskej únie a zmysluplné vyvážené opatrenia, smerujúce k zlepšovaniu stavu životného prostredia v našej krajine.

Predsedenstvo je tu čo nevidieť. Bude naň rezort dobre pripravený?

- Úspešné zvládnutie predsedníctva je pre rezort životného prostredia veľká výzva. Ministerstvo sa na túto

úlohu zodpovedne pripravuje, keďže má naozaj veľké množstvo európskej agendy. Za mimoriadne dôležitú považujem kontinuitu i odbornosť jej zvládnutia. Aj preto sa stal štátnym tajomníkom Norbert Kurilla, ktorý sa doposiaľ venoval príprave predsedníctva v rezorte.

Životné prostredie a jeho jednotlivé parametre sú pod drobnohľadom neraz až príliš kritickej odbornej i laickej verejnosti. Súčasne musí rezort prijímať opatrenia, ktoré posúvajú ochranu životného prostredia stále dopredu a sprísňujú legislatívu, k čomu je pre zmenu kritická podnikateľská sféra. Ako sa to dá zladiť?

- Uvedomujem si, že je to niekedy ťažké, ale chceme uplatňovať otvorenú politiku v rámci tzv. zelenej tripartity. Budem komunikovať s odborníkmi, zväzmi, mimovládny organi-

záciami. Len tak udržíme rovnováhu medzi zvyšovaním úrovne ochrany prírody a potrebami ekonomiky, čím posunieme rezort dopredu. Už počas prvých dní v úrade som sa stretol s predstaviteľmi týchto skupín. Som optimista. Viem, že pre rozmanitosť záujmov bude náročné nájsť úplnú zhodu, ale verím, že sa naša komunikácia ponese vo vecnej rovine a bude korektná.

Medzi veľké výzvy, s ktorými sa bude musieť rezort vyrovnáť, určite patrí aj zmena klímy...

- Táto problematika si naozaj vyžaduje komplexné riešenia - tak v oblasti predchádzania klimatickej zmeny, ako aj v oblasti eliminácie jej negatívnych dosahov, najmä v oblasti boja proti povodňam či suchu. Ak chceme pribrzdiť zmenu klímy, musíme spaľovať menej fosílnych palív. Tie musíme nahradiť alternatívnymi, obnoviteľnými zdrojmi. V oblasti eliminovania dosahov zmeny klímy zas musíme ochrániť ľudí a majetok pred prívalovými vodami či pred extrémnym suchom. Jednoducho, nie je ľahké vybalansovať záujmy a potreby životného prostredia. V každom prípade, budem sa snažiť zvládnuť to čo najlepšie, aby som sa po štyroch rokoch mohol so svojím tímom s uspokojením obzrieť za tým, čo sme pre životné prostredie urobili.

Text a foto: Odbor Komunikácie MŽP SR, redakcia

Ing. László Solymos sa narodil 16. novembra 1968 v Bratislave. Po ukončení základnej školy a gymnázia na Dunajskej ulici v Bratislave študoval na Strojníckej fakulte SVŠT v Bratislave. Bol predsedom okresnej organizácie SMK v Bratislave a členom jej Republikovej rady. V roku 2009 spoluzakladal stranu Most-Híd a stal sa členom jej Republikového predsedníctva. Od roku 2010 bol poslancom NR SR za Most-Híd a predsedom poslaneckého klubu tejto strany. V predčasných parlamentných voľbách do NR SR v marci 2012 bol opäť zvolený za poslanca za stranu Most-Híd a opäť vykonával funkciu šéfa poslaneckého klubu. V septembri 2012 sa stal podpredsedom strany Most-Híd. Vo voľbách do NR SR v marci 2016 bol László Solymos zvolený za poslanca za stranu Most-Híd. 23. marca 2016 ho prezident Andrej Kiska vymenoval do funkcie ministra životného prostredia.

Slovensko podpísalo kľúčovú dohodu v boji proti klimatickej zmene

Symbolicky, na Deň Zeme, podpísala Slovenská republika Parížsku dohodu o zmene klímy v sídle generálneho tajomníka OSN Pan Ki-muna v New Yorku. Za Ministerstvo životného prostredia SR sa na slávnostnej ceremónii zúčastnil štátny tajomník Norbert Kurilla.

Podpis dohody je prvým krokom k jej implementácii a ratifikovať ju musí ešte Národná rada Slovenskej republiky. Cieľom dohody je obmedziť rast globálnej teploty do konca storočia na maximálne dva stupne Celzia a podľa možnosti významne pod túto hodnotu, až na jeden a pol stupňa Celzia. Parížska dohoda nadobudne platnosť tridsiaty deň po dni, keď ju ratifikuje najmenej 55 krajín, ktoré spolu vyprodukujú minimálne 55 percent celkových emisií skleníkových plynov.

Súčasťou CONECO aj odborná konferencia **Voda a zamestnanosť**

Ministerstvo životného prostredia SR (MŽP SR) predstavilo na Medzinárodnom veľtrhu CONECO – RACIOENERGIA – VODA opäť činnosť rezortu a jeho organizácií.

V informačnom stánku poskytovalo informácie o ochrane pred povodňami, o zosuvoch, o predpovediach počasia či monitorovaní výskytu škodlivín v ovzduší. Prezentáciu stánku envirorezortu si pozrel aj minister László Solymos, ktorého zaujali mobilné protipovodňové hradenia a 3D modely vodných diel Gabčíkovo a Čunovo. Návštevníci veľtrhu získali informácie i o Operačnom programe Kvalita životného prostredia a projektoch LIFE a zaujali ich názorné ukážky vodohospodárov, geológov a meteorológov. Svoju činnosť prezentoval Slovenský vodohospodársky podnik (SVP), Výskumný ústav vodného hospo-

Prezentáciu rezortu si pozrel aj minister Solymos

dárstva (VÚVH), Vodohospodárska výstavba, Slovenský hydrometeorologický ústav (SHMÚ) a Štátny geologický ústav Dionýza Štúra.

Odborná konferencia a aj ocenení fotografi

Súčasťou programu sekcie VODA bola aj odborná konferencia Voda a zamestnanosť. Vodné hospodárstvo v SR pociťuje akútny nedostatok nových pracovných síl s príslušným vzdelaním v oblasti vodných stavieb a vodného hospodárstva

a aj preto boli cieľovou skupinou študenti stredných a vysokých škôl, zamestnávateľia, ale aj širšia odborná verejnosť. Študentom, ktorí sa zapojili do 5. ročníka výtvarnej súťaže žiakov stredných umeleckých škôl, bola venovaná aj ďalšia časť odbornej konferencie v Incheba Expo Clube. Do súťaže zameranej na umeleckú fotografiu sa zapojilo 32 študentov zo 7 škôl, ktorí

predložili 44 prác. Cenu MŽP SR získala za fotografiu Vodný vesmír Stanislava Ďurdáková zo Súkromnej strednej umeleckej školy v Hodruši-Hámroch. Za snímku Pretvorenie si cenu VÚVH prevzala Tímea Krasnayová, zo Školy úžitkového výtvarníctva v Košiciach. Cenu Združenia zamestnávateľov vo vodnom hospodárstve v SR získal Peter Majerniček zo Strednej umeleckej školy v Prešove za fotografiu Plynutie času. Cena Asociácie vodárenských spoločností bola udelená Renáte Bátorovej zo Strednej ume-

Odborná konferencia Voda a zamestnanosť

leckej školy v Kežmarku za snímku Kým pijeme, tak žijeme. Vernisáž diel všetkých študentov bola verejnosti prístupná od 21. marca do 1. apríla 2016 v átriu MŽP SR.

Text: OK MŽP SR, Zuzana Kolačanová, VÚVH
Foto: Ivan Garčár, SHMÚ a Odbor komunikácie MŽP SR

Oslava Svetového dňa vody 2016

Svetový deň vody oslávili vodohospodári 22. marca 2016 na zámku Víglaš. Podujatie sa konalo pod záštitou ministra životného prostredia SR.

Hlavnými organizátormi boli Združenie zamestnávateľov vo vodnom hospodárstve (ZZVH) na Slovensku a Asociácia vodárenských spoločností, zúčastnili sa na ňom však aj čestní hostia: zástupcovia Ministerstva životného prostredia SR (MŽP SR), Ministerstva zdravotníctva SR, členské organizácie ZZVH, zástupcovia vodárenských spoločností a odborná verejnosť. Účastníkom slávnosti sa prihovoril aj generálny riaditeľ Sekcie vôd MŽP SR Vladimír

Novák. S odbornou prednáškou na tému Hydrologické aktivity SHMÚ vystúpil jeho generálny riaditeľ

Počas osláv odznali príhovory a prednášky zamerané najmä na tohtoročnú tému Svetového dňa vody - Voda a zamestnanosť

Martin Benko. Vodnému hospodárstvu a zamestnanosti z pohľadu Výskumného ústavu vodného hospodárstva sa vo svojej prednáške

venoval jeho riaditeľ odboru kvality vôd Peter Belica.

Text a foto: Zuzana Kolačanová, VÚVH

Voda – zdroj života a práca priamo v regióne

Slovenský vodohospodársky podnik, š. p., (SVP) spravujúci väčšinu vodných tokov a vodohospodárskych diel na celom území SR, si uvedomuje, že už o niekoľko rokov bude naša spoločnosť potrebovať novú generáciu kvalitných vodohospodárskych odborníkov.

V tomto období preto začína intenzívne pracovať na zabezpečení podmienok pre prirodzenú obmenu odborných pracovníkov.

„Zelená“ pre vodu aj na úrovni ministerstiev

Mať akýkoľvek vysokoškolský diplom už prestáva hrať u zamestnávateľov rolu. Minulý rok v júni navštívila úrady práce až štvrtina absolventov vysokoškolského štúdia. Pracovný trh nespotrebuje toľko politológov, manažérov ekonomiky podniku, právnikov či učiteľov, koľko ich ročne pribúda s čerstvým vysokoškolským diplomom. Realitou a paradoxom je, že o študijné odbory fakúlt technických vysokých škôl, ktoré by mali pre zamestnávateľov vyprodukovať po roku 2020 stovky inžinierov, je v posledných rokoch zo strany žiakov minimálny záujem. Vlni v októbri predstaviteľia MŽP SR, Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR a štyroch slovenských univerzít, vedomí si požiadavky spoločnosti, podpísali Memorandum o porozumení medzi rezortmi o spolupráci a pomoci pri štúdiu, vzdelávaní a ďalšom uplatnení vysokoškolákov v študijnom odbore vodné stavby a vodné hospodárstvo. Konkrétnymi partnermi spolupráce sú Slovenská technická univerzita Bratislava, Technická univerzita Zvolen, Technická univerzita Košice, Ekonomická univerzita Bratislava a zamestnávateľia, ako je Slovenský vodohospodársky podnik (SVP), š. p., Vodohospodárska výstavba, š. p., Výskumný ústav vodného hospodárstva a Slovenský hydrometeorologický ústav. SVP, š. p., posúva hranicu memoranda ešte ďalej a okrem intenzívnejšej spolupráce s akademickou obcou sa orientuje i na stredné školy, ktoré zachytili trend a dopyt po vodohospodároch. Podľa zistení Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny SR, absolventi

vysokých škôl si o. i. vyberajú prácu aj podľa blízkosti k bydlisku. O takéto zamestnanie sa v budúcnosti budú môcť uchádzať aj v SVP, š. p., ktorý má svoje prevádzky vo všetkých regiónoch SR. Viac ako 80 stavebných inžinierov so zameraním na vodné stavby a vodné hospodárstvo, vyše 50 absolventov SOŠ a ďalších približne 75 absolventov učilísk so zameraním na vodohospodárstvo sa po roku 2020 bude môcť uplatniť priamo v SVP, š. p. V nasledujúcom desaťročí sa mladí ľudia u nás uplatnia nielen napr. ako manažéri vo vodnom hospodárstve, úsekovi technickí inžinieri, odborníci vo vodohospodárskom rozvoji a plánovaní, vo výstavbe vodných stavieb, ako projektanti, technici GIS, technickí odborníci prevádzky a dispečingu, pri stavebnom dozore a pod., ale aj ako hydrobiológovia, manažéri ekológie vôd, analytíci chemici, ichtológovia, strojní inžinieri pre dopravu, pre energetiku i pre strojné oddelenie a pod., takže pre SVP je zaujímavá napr. aj fakulta chemickej a potravinárskej technológie, strojnica fakulta, fakulty baníctva, ekológie, riadenia a geotechnológií, elektrotechnická fakulta...

SVP, š. p., prehľbuje spoluprácu so školami

V prvých mesiacoch tohto roka sme pripravili prehľad počtu predpokladaných voľných pracovných pozícií v SVP, š. p., v horizonte piatich až šiestich rokov a v horizonte desiatich až dvanástich rokov vo vzťahu k dôchodkovému veku našich pracovníkov. Zhruba takýto čas totiž bude trvať, kým nám vyjde zo škôl nová vodohospodárska generácia. Stredoškolské a následne vysokoškolské štúdium je základňou pre prípravu nových odborníkov v oblasti vodného hospodárstva a vodných stavieb a je predpokladom na prirodzenú vekovú obmenu zamestnancov aj v tomto segmente nášho hospodárstva.

Podpísanie memoranda o spolupráci medzi SVP, š. p., a strednými školami za účasti krstných otcov spolupráce – ministrov P. Plavčana (MŠVVaŠ SR), J. Richtera (MPSVaR SR) a štátneho tajomníka MŽP SR B. Suska

Stredoškolské a následne vysokoškolské štúdium je základňou pre prípravu nových odborníkov v oblasti vodného hospodárstva a vodných stavieb a je predpokladom na prirodzenú vekovú obmenu zamestnancov aj v tomto segmente nášho hospodárstva.

SVP dbá na výchovu nových zamestnancov

Rokovanie so Strednou odbornou školou technickou na Kukučínovej ul. v Košiciach, ktorá má celoslovenskú pôsobnosť, vyústilo do podpisu memoranda o spolupráci. Predmetom spolupráce v rámci nového experimentálne overovaného študijného odboru 3667 K Technik vodár, vodohospodár bude napríklad výmena odborných skúseností a vedomostí na úrovni pedagógov a vodohospodárov SVP, ako aj praktické cvičenia pre žiakov 3. a 4. ročníkov stredných škôl. Spolupráca sa otvára aj so Súkromnou strednou

odbornou školou Deutsch-Slowakische Akademien (DSA) v Trebišove, ktorá tiež od septembra otvára triedu v rovnakom študijnom odbore. Absolvent DSA bude schopný pracovať napr. ako technik merania a regulácie, ochrany vodných zdrojov, prevádzky kanalizácií a ČOV, špecialista kontroly kvality vôd, technický špecialista vodárenských koncepcií, dispečer krízového riadenia a riadiaci pracovník (manažér). Členkou Rady školy v záujme spolupráce v oblasti odbornej praxe študentov, prípadne inej odbornej a technickej spolupráce, sa stala riaditeľka Správy povodia Bodrogu Slovenského vodohospodárskeho podniku Eva Kolesárová. SVP považuje za dôležité poskytnúť školám a ich žiakom dostatok informácií o hlavných úlohách a pracovnom uplatnení sa v podniku aj prezentačnou formou, čoho dôkazom bola napríklad aktívna účasť SVP, š. p., na konferencii „Voda a zamestnanosť“ počas medzinárodného veľtrhu CONECO 7. apríla 2016 a o deň neskôr stretnutie so stredoškôlkami zo stredných priemyselných škôl a gymnázií od Žiliny až po Bratislavu počas prezentačnej plavby nazvanej „Lodou v ústrety budúcej kariéry“ organizovanej Žilinskou univerzitou. Stabilná práca priamo v regióne a možnosť odborného rastu môže byť ťahákom pre tých budúcich deviatikov a maturantov, ktorým je blízka starostlivosť o naše prírodné vodné bohatstvo.

Text a foto:

Mária Grebeňová-Laczová, SVP, š. p.

Počas konferencie Voda a zamestnanosť bol priestor aj na neformálne stretnutia so študentmi. Na obrázku s nimi diskutuje technicko-prevádzkový riaditeľ SVP, š. p., Pavel Virág.

VIII. informačný deň k implementácii Európskeho dohovoru o krajine

Slovenská agentúra životného prostredia (SAŽP), Fakulta ekológie a environmentalistiky TU Zvolen a Slovenská lesnícka a drevárska knižnica predstavili počas VIII. ročníka informačného dňa aktuálne trendy v oblasti ochrany prírody a pretvárania krajiny.

Organizátori ponúkli program plný pozitívnych realizácií v oblasti starostlivosti o krajinu. Jedným zo zaujímavých príspevkov bola prednáška Petra Jančura, ktorý sa zaoberal kooperáciou jednotlivých odvetví zaoberajúcich sa riečnou krajinou. Upozornil pritom, že spôsob, ako sa môžeme integrovať, nie je ani tak inštitucionálny, ako skôr na základe vzájomnej informovanosti a prepojenosti riešených problémov. „Vodohospodársky, ekologický a krajinársky. Je rozumné hľadať to,

Peter Jančura z Katedry plánovania a tvorby krajiny TU vo Zvolene prezentoval pohľad krajinného ekológa na prírodu blízke riešenia úprav v krajine

čo nás tematicky spája. Napríklad protipovodňové a protierózne opatrenia, či adaptačné opatrenia na zmenu klímy majú spoločného menovateľa a to prítomnosť vody v krajine. Všetky môžeme zahrnúť do skupiny ekostabilizačných opatrení a revitalizácie krajiny. Zabúdaným kritériom je jednoduché posúdenie prírodného (prírode blízkeho) vzhľadu realizovaného návrhu. Či v návrhu objektov ide o prirodzenú tvarovú analógiu prírodných útvarov a javov, alebo ich „napodobeninu“ (napríklad geometrickú pravidelnosť). Východiskom kooperácie môže byť vzájomné spolupôsobenie individuálnych riešení na základe súčinnosti profesií a odvetví

pretvárajúcich krajinu,“ apeloval na prítomných Jančura.

Ďalší program informačného dňa bol cielene venovaný miestnym a regionálnym samosprávam, združeniam miestnych a regionálnych samospráv (mikroregionálne združenia), cezhraničným združeniam miestnych a regionálnych samospráv spoločne spravujúcim krajinu a mimovládny organizáciám, pretože počas informačného dňa bol vyhlásený už **IV. ročník Ceny Slovenskej republiky za krajinu** (www.cenazakrajinu.sk), a práve oni sú jej oprávnenými kandidátmi. Cena je čestným vyzna-

menaním pre organizácie, ktoré ideovo, tematicky a prakticky prispievajú k implementácii Európskeho dohovoru o krajine na národnej úrovni. Kandidáti na cenu sa prihlasujú prostredníctvom prihlášky (návrhu) realizácie oprávnených projektov s charakterom implementovaných krajinných koncepcií a opatrení, spĺňajúcich kritériá na posudzovanie ceny. Ukončenie akceptácie návrhov na cenu (ukončenie prijímania prihlášok) je stanovené na **30. jún 2016** a meno laureáta Ceny Slovenskej republiky za krajinu 2016 sa dozvieme už v novembri 2016.

Text: Lucia Vačoková, SAŽP

Foto: SAŽP

Účastníkov Informačného dňa zaujali prednášky o aktuálnych trendoch v oblasti ochrany prírody a pretvárania krajiny

SAŽP odprezentovala v priestoroch Slovenskej lesníckej a drevárskej knižnice aj informačné materiály o Európskom dohovore o krajine a Cene Slovenskej republiky za krajinu

Envirodni v aktivitách rezortných organizácií

Jar je jedno z najkrajších a najfarebnejších ročných období v roku. Práve v tomto období zisťujeme pri prechádzkach do prebúdajúcej sa prírody, že na niektorých miestach zeleň ustúpila výstavbe, zmizli hniezda vtákov a tam, kde sa kedysi prechádzali srnky, je smetisko. Aj keď na Slovensku v poslednom období pribúda ľudí, ktorým nie je ľahostajná ochrana a tvorba životného prostredia, osveta a envirovýchova v tejto oblasti je stále nevyhnutná. V prípade Ministerstva životného prostredia SR a jeho rezortných organizácií ide o celoročnú činnosť, ale niektoré aktivity majú ciele naplánované aj počas medzinárodných dní venovaných jednotlivým zložkám životného prostredia.

Počas Dňa otvorených dverí SHMÚ zaujal aj odborný výklad na meteorologickej stanici

Svetové dni vody a meteorológie v SHMÚ

Aj v tomto roku sa na konci marca (18. a 19. 3. 2016) uskutočnil Deň otvorených dverí v Slovenskom hydrometeorologickom ústave. Podujatie pravidelne organizujeme pri príležitosti Svetového meteorologického dňa a Svetového dňa vody. V piatok 18. marca sme privítali návštevníkov v regionálnych pracoviskách v Banskej Bystrici, Žiline, Košiciach a v Poprade-Gánovciach a v sobotu 19. marca na bratislavskej Kolibe a na meteorologických stanicách v rámci celého Slovenska. Návštevníci mohli vidieť pracoviská SHMÚ a vypočúť si odborný výklad zamestnancov, vrátane zaujímavých, názorných ukážok z oblasti meteorológie, hydrológie, klimatológie a merania kvality ovzdušia a kvality vody. Podľa slov generálneho riaditeľa SHMÚ Martina Benka sa tradične najväčšiemu záujmu tešila prezentácia činnosti Centra predpovedí a výstrah, ale zaujal aj odborný výklad o práci pozorovateľa priamo na meteorologickej stanici. Návštevníci sa zaujímali aj o špeciálne vozidlo používané pri hydrometrovaní (meraní množstva vody v tokoch), ale tiež špeciálne mobilné monitorovacie vozidlo a kontajner, ktoré umožňujú monitorovanie ovzdušia v lokalitách nepokrytých stacionárnymi monitorovacími stanicami. Ako dodal, na podujatí privítali viac ako 1 500 ľudí.

Text a foto: hovorca SHMÚ Ivan Garčár

Deti skúmajú odtlačky zvierat

Medzinárodný deň lesov v Zoo Bojnice

Počas dvoch dní - 18. a 21. marca 2016 sme si s deťmi materských škôl a prvého stupňa základných škôl pripomenuli Medzinárodný deň lesov.

Na interaktívnom lesnom rozprávaní sa deti dozvedeli, aký je význam lesa, aké druhy lesa poznáme a rozprávali sme sa o jeho obyvateľoch. Podľa zvukov a stôp deti mohli hádať, o ktorých zvieratách sa budeme rozprávať, a spoznali pre ne aj tie menej známe. Účastníci si mohli tiež prezrieť stopy vybraných druhov zvierat a dotknúť sa ich. Rovnako sme mali pripravené aj dermo-plastické preparáty zvierat, ktoré si mohli zblízka obzrieť. Deti veľmi zaujali aj dve kože z medveďov hnedých. Celkovo sa na prednášky prihlásili skupiny zo štyroch materských škôl, troch základných škôl a prišli aj z Detského centra Slovensko v Ružomberku. Prednášku si vypočulo spolu 266 detí.

Text a foto: Simona Kubičková, hovorkyňa Zoo Bojnice

Z workshopu si deti odniesli aj vlastnoručne vyrobené sovy z prírodných materiálov

Medzinárodný deň vtákov v múzeu

Slovenské múzeum ochrany prírody a jaskyniarstva v Liptovskom Mikuláši pripravilo pri príležitosti Svetového dňa vtákov workshop pod názvom Naše sovy.

Na podujatí sme 7. apríla 2016 privítali žiakov 2. stupňa základných škôl v polyfunkčnej miestnosti zrekonštruovanej historickej budovy múzea. Cieľom workshopu bolo predstaviť najznámejšie sovy, ktoré žijú na našom území z hľadiska ich výskytu, spôsobu života, druhov potravy, hniezdenia, výchovy mláďat, ich významu a ohrozenia. Rozprávanie sme doplnili ukážkami exponátov zo zbierok múzea. Žiaci mali aj možnosť vyskúšať si svoju šikovnosť pri zhotovovaní sovičiek z pripravených prírodných materiálov.

Text a foto: Eva Mauritzová, SMOPAJ

Workshop bol venovaný sovám žijúcim na Slovensku

Žabími taxikármí sú žiaci

Pracovníci Štátnej ochrany prírody SR, Správy Chránenej krajinej oblasti Východné Karpaty so sídlom v Medzilaborciach (ďalej CHKO VK) už 12 rokov realizujú opatrenia zamerané na znižovanie mortality obojživelníkov v lokalite Brestovské rybníky pri Humennom.

Ročne tu tiahnu na prelome marca a apríla tisícky ropúch bradavičnatých a v menšom počte aj iné druhy obojživelníkov, ako sú skokan hnedý, skokan štíhly, rosnička zelená, kunka žltobruchá, mlok veľký, mlok bodkovaný, mlok karpatský a salamandra škvrnitá. Asi 4,5-kilometrová vzdialenosť lokality od Humenného, dostupnosť autobusovej dopravy a fakt, že kolízny úsek nie je na frekventovanej štátnej ceste, predurčuje lokalitu na envirovýchovnú aktivitu pre školy a širokú verejnosť.

Príprava lokality

Kolízny úsek – cestná komunikácia - pri Brestovských rybníkoch, slúži na prístup do chatovej oblasti a k približovaniu drevnej hmoty pre Lesy SR. Samotnému transferu každoročne predchádza príprava, keď zamestnanci Správy CHKO VK, dobrovoľníci a pracovníci pre verejnoprospešné práce obce Brestov inštalujú ochranné fólie pri telese cesty, na úseku dlhom takmer 650 m. Akcia sa realizuje aj vďaka spolupráci s vlastníkom pozemku, na ktorom sa rybníky nachádzajú. Fólie slúžia ako zábrana pre tie druhy obojživelníkov, ktoré tiahnu z miesta zimovania - lesa - na miesto rozmnožovania, ktorým sú rybníky. Fólia je upevnená pomocou drevených kolíkov na oboch stranách cesty, aby samčeky, ktoré tiahnu o niečo skôr, aj po prenesení do rybníkov nevychádzali znova na cestu.

Zapustená je 20 cm do zeme, aby sa ropuchy nepodhrabali. K najväčším stratám vo vybranej lokalite dochádzalo v minulosti počas jarnej migrácie druhov - skokana hnedého a ropuchy bradavičnatej. Cesta predstavuje prekážku, ktorú sú skokany a ropuchy nútené každoročne prekonať, ak sa chcú dostať k vode s cieľom naklást svoje vajíčka do vody. Ropucha bradavičnatá tiahne na lokality rozmnožovania masovo. Pred nebezpečenstvom nedokáže rýchlo uniknúť, keďže má kratšie nohy ako skokan.

Žabie taxi malo 16 507 klientov

Skúsenosti z posledných piatich rokov ukazujú, že ťah sa začína na prelome marca a apríla. V rokoch 2005 až 2010 tiahli obojživelníky v termíne okolo 12. apríla. Mierne zimy spôsobili presun masovej migrácie ropúch o dva týždne dopredu, a preto je fóliová zábrana osadzovaná v predstihu 1-2 týždňov. V roku 2015 bolo prenesených v Brestove 16 681 a v tomto roku 16 507 jedincov ropuchy bradavičnatej. Medializáciu celej akcie zabezpečuje S - CHKO VK formou príspevkov v regionálnej tlači, televízii, ale aj na webovej stránke www.humencanonline.sk.

Program v praxi

V roku 2016 ponúkli svoju pomoc pri záchrane obojživelníkov pia-

Médiám podávajú základné informácie o priebehu migrácie a aktivitách samotní žiaci

Žiaci sa učia rozoznávať obojživelníky už podľa ich vajíčok a vývojových štádií - vľavo vajíčka ropuchy bradavičnatej, vpravo skokana hnedého

tykrát Základná škola (ZŠ) Jána Švermu v Humennom a ZŠ v obci Koškovce. Do programu sa zapojili v uplynulých rokoch: ZŠ Duchnovičová z Medzilaboriec, a z Humenného ZŠ Pugačevova, ZŠ Kudlovska a ZŠ Dargovských hrdinov. Envirovýchovný program Žabie taxi je určený pre žiakov 5.-6. ročníka základných škôl. Program spracovala Správa CHKO VK a je rozdelený do dvoch častí: teoretickej a praktickej. Výber žiakov realizuje škola a pre realizáciu programu sa osvedčila 15-členná skupina z jednej školy. Teoretická časť je rozdelená na samoštúdium a následne počas stretnutí s pracovníkmi Správy CHKO si svoje poznatky o obojživelníkoch žiaci prehľbujú v rámci vyučovacieho procesu

formou prezentácie a kontrolných otázok. V rámci pracovných úloh, ktoré sú súčasťou programu, sa žiaci naučia rozoznávať obojživelníky už podľa vajíčok, vývojových štádií a špecifických anatomických znakov pri dospelých jedincoch. Oboznáma sa s hlasovými prejavmi druhov žiab žijúcich v SR, ale aj s ich prirodzenými biotopmi a nástrahami, ktoré im v nich hrozia. Dozvedia sa, aký je význam obojživelníkov v prírode. Na konci teoretickej časti žiaci zvládajú odpovede na otázky - aký je vývinový cyklus obojživelníkov, ktoré podmienky ovplyvňujú migráciu obojživelníkov, aké typy migrácií poznáme, ako a kde obojživelníky zimujú a čím sa živí, alebo ako môžu obojživelníkom pomôcť oni sami. Overiť si ich správnosť potom môžu počas terénnej časti programu. Koordinátor vybranej skupiny žiakov v škole, na základe pokynov S - CHKO VK, informuje o termíne praktickej časti v Brestove. Všetko vždy závisí od vývoja počasia. Presun žiakov do lokality realizuje samotná škola. Úlohou žiakov po príchode je oboznámiť sa s lokalitou a následne sa zúčastniť na transfere (prenose) obojživelníkov cez cestu do rybníka pod vedením pracovníkov S - CHKO VK a pod

Ropucha bradavičnatá (Bufo bufo amplex)

Fólia slúži ako zábrana pre tie druhy obojživelníkov, ktoré tiahnu cez cestu z lesa do rybníkov

základných škôl

dozorom pedagógov. Na túto terénnu časť sa žiaci vždy veľmi tešia a jej neodmysliteľnou časťou je aj prítomnosť médií. Aktérmi, ktorí podávajú základné informácie o priebehu migrácie a aktivitách v teréne, sú v tomto prípade žiaci.

Dobrý pocit a diplomy

Terénna časť sa teší veľkej obľube u žiakov, pretože v prírode nie je nič isté. Nečakané situácie ako počty prenesených jedincov obojživelníkov, pozorovania okolia, náhla zmena počasia a očakávania toho, čo kto objaví, drží deti v napätí a na chvíľu sa tak počas transferu stávajú výskumníkmi. Program sa však pre žiakov nekončí praktickou časťou a ich úlohou je spracovanie záznamu

z terénu. Každý žiak v ňom vyplní základné údaje: meno pozorovateľa, názov lokality, dátum, čas, počasie, teplotu vzduchu a vody, druhy a počty prenesených jedincov. Tieto údaje si žiaci zaznamenávajú ešte v deň transferu. Iné pozorovania si žiaci spracujú sami v škole alebo doma. Terénne zápisníky vyhodnocuje Správa CHKO VK a tri najlepšie odmení vecnou cenou. Na záver každý žiak, ktorý sa zúčastnil na teoretickej a praktickej časti, spracoval a odovzdal zápisník pozorovateľa, dostane od Správy CHKO VK diplom ako poďakovanie.

Presun obojživelníkov späť do lesa už pracovníci Správy CHKO VK neovplyvňujú. V čase, keď sa ropuchy jednotlivito presúvajú do

lesa, sú už fólie z rybníkov odstraňované, aby nebránili ropuchám vrátiť sa späť do lesa. **Všetky druhy obojživelníkov na Slovensku sú chránené a v zmysle zákona o ochrane prírody a krajiny je manipulácia s nimi zakázaná. Odôvodneným prípadom, keď možno s obojživelníkmi manipulovať, je výnimka MŽP SR pre pracovníkov ŠOP SR. Prenos obojživelníkov školami a dobrovoľníkmi musí byť realizovaný za účasti pracovníka územne príslušnej organizačnej jednotky Štátnej ochrany prírody SR, ktorou je v prípade Brestovských rybníkov Správa CHKO Východné Karpaty.**

Text a foto: Anna Macková, Správa CHKO Východné Karpaty, Medzilaborce

Priamo v teréne sme sa zoznámili aj s rosničkou zelenou

Kolmý riečny breh – najlepšie miesto pre život

Nová interaktívna putovná výstava Bratislavského regionálneho ochranárskeho združenia (BROZ) prezentuje v rámci projektu LIFE 12 NAT/SK/001137 Ochrana brehule hnedej, rybárika riečneho a včelárika zlatého, dôležitosť ochrany cieľových druhov.

Približuje zaujímavosti z ich života – o hniezdení, migrácii, hľadani potravy a súčasne vysvetľuje špecifické nároky jednotlivých druhov na ich hniezdný a potravný biotop. V rámci výstavy sú prezentované aj základné faktory ohrozujúce život týchto vtákov - v súčasnosti nenachádzajú dostatok vhodných hniezdných a potravných možností, pretože prirodzené kolmé riečne brehy a kolmé steny vhodné na hniezdenie, ako aj malé riečne ramená, mokrade ako potenciálne

biotopy, degradovali v dôsledku regulácie tokov a spevňovania brehov.

Výstava bude počas projektu inštalovaná v rámci ekovýchovy a popularizácie ochrany prírody cezhraničného regiónu na viacerých miestach

v rámci SR, Maďarska, príp. ČR a Rakúska. Od jej slávnostnej vernisáže 2. februára na MŽP SR putovala do bratislavskej mestskej časti Dúbravka a v júni bude zo SEV Dripie opäť premiestnená do mestskej časti Petržalka.

Výstavu si môžete až do 20. júna pozrieť v Stredisku environmentálnej výchovy SAŽP Dripie v Zemianskej Oľči

Výstava poskytujúca informácie o ohrození a obnove riečneho ekosystému troch vybraných druhov vtákov, ktorý je ich životným prostredím, ako aj o opatreniach, pomocou ktorých môžeme pomôcť ich prežitiu v človekom narúšanej krajine, je vynikajúcim prostriedkom environmentálnej výchovy pre žiakov základných aj stredných škôl. V prípade záujmu o umiestnenie výstavy vo vašich priestoroch, prípadne o sprevádzanie s výkladom (aj v angličtine) - kontaktujte broz@broz.sk.

*Text: Michaela Bartiková, BROZ
Foto: SEV SAŽP Dripie*

Ekocentrum so záhradou, ktorá učí láske k prírode

Chránená krajinná oblasť a Biosférická rezervácia (CHKO-BR) Poľana je lákavým územím pre laickú i odbornú verejnosť. Starý vyhasnutý vulkán s obvodom kaldery 20 km je unikátnym typom krajiny, zachovávajúcim si intimitu a mystiku prírodných zákutí.

Udržiavanie tradícií ide ruka v ruke s výchovou, ktorá vedie mladú generáciu k pozitívnemu vzťahu k prírode. K naplneniu tejto dôležitej úlohy prispieva už štvrtý rok aj Ekocentrum pri Správe CHKO-BR Poľana, ktoré aktívne oslovuje svojimi výučbovými programami cez školské zariadenia a centrá voľného času všetky vekové kategórie. Nadväzuje na školské učivo, ktoré dopĺňa hravou formou v rámci hodín regionálnej výchovy a biológie.

Ekocentrum pri správe CHKO-BR kladie dôraz na samostatnú aj spoločnú prácu detí v prírode, ktorá rozvíja ich emocionálnu inteligenciu

úkrytu drobných živočíchov, v kope navozenej zeme zase deti hľadajú drobných bezstavovcov.

Praktická výchova

Výučbová ponuka sa okrem poznávania prírody snaží cez bádanie a skúmanie nových vecí upevniť vzájomné vzťahy žiakov a učiť ich pracovať v tíme. Kladie sa dôraz na samostatnú aj spoločnú prácu detí v prírode, ktorá rozvíja ich emoci-

onálnu inteligenciu. Každý pedagóg určite vie, že deti najviac spoznávajú nové veci praxou. Chytiť do ruky, ovoňať, ohmatať, zapájať v hľadaní úsudku všetky zmysly. Preto je dôležité, aby sa vzťah k prírode budoval na praktickej báze, čím sa deťom priblíži prírodné bohatstvo regiónu Podpoľania, ktoré je zachované a zhodnocované dodnes.

Text: Lucia Miňová

Foto: Ivan Rybár, Lucia Miňová, Správa CHKO-BR Poľana

Tajomná záhrada

Vypracovaná ponuka programov čerpá inšpiráciu z rôznych pedagogických smerov a prihliada na princípy pedagogiky Márie Montessori, lesnej pedagogiky, skautingu, lesnej múdrosti či waldorfskej pedagogiky.

Neodmysliteľnou súčasťou Ekocentra je práve záhrada, ktorá je sama o sebe didaktickou pomôckou. Každé jej zákutie sa dá využiť k láske k prírodnému prostrediu. Možno navonok „škaradedé“ detaily záhrady majú svoj edukačný význam – zložené staré drevo je príkladom

Prírodovedná súťaž HYPERICUM 2016 v NAPANT-e

Prírodovednú súťaž pre žiakov základných škôl – HYPERICUM organizuje Správa Národného parku Nízke Tatry (NAPANT) vo svojom území od roku 1999. Vznikla z podnetu Slovenskej agentúry životného prostredia, ktorá bola vyhlasovateľom tejto súťaže.

Názov súťaže je odvodený od vedeckého názvu liečivej rastliny ľubovník, pretože jej cieľom je naučiť žiakov nielen ako poznávať, ale aj ľubiť svoj rodný kraj. V porovnaní s ostatnými prírodovednými súťažami je jedinečná v tom, že sa uskutočňuje priamo v prírode, vždy na inej lokalite v rámci národného parku. Tento rok sa stretne so žiakmi z Horehronia 24. mája v obci Beňuš. Spoločne si nielen zasúťažime, ale

tiež oslávime Európsky deň parkov, ktorý sa slávi každoročne práve 24. mája. Do aktuálneho ročníka súťaže je prihlásených 17 trojčlenných súťažných družstiev z deviatich základných škôl Horehronia. Súťaží sa vo dvoch kategóriách, 5. – 8. ročník a 3. a 4. ročník, na vybranej trase s piatimi stanovišťami. Na jednotlivých zastávkach riešia súťažiaci úlohy z poznávania rastlín a živočíchov, ochrany prírody

Ilustračné foto zo súťaže Hypericum

a všeobecných znalostí o Národnom parku Nízke Tatry. Vzhľadom na náročnosť realizácie celej súťaže ďakujeme všetkým, ktorí nás pod-

porujú a umožňujú nám súťaž zorganizovať.

Text: Jana Kološťová, Správa NAPANT

Foto: Adalbert Mezei

MFF EKOTOPFILM - ENVIROFILM

Úvodník

V jednom filmovom rozhovore povedala renomovaná environmentalistka Dr. Jane Goodall: „*Malé rozhodnutia, ktoré robíme každý deň, môžu viesť k takému svetu, aký chceme v budúcnosti mať.*“ Na to, aby sme dokázali robiť dobré rozhodnutia, musíme vedieť, aké máme možnosti, a ktoré z nich sú rozhodujúce. Preto sú podujatia ako Ekotopfilm - Envirofilm veľmi dôležité. Vďaka filmom a sprievodným podujatiam získajú tisíce ľudí informácie o ľudských činnostiach a o tom, aký majú dosah na naše životné prostredie. Mnohí počúvame o vzdialených ekologických krízach a máme pocit, že keď sa to netýka našich každodenných životov, tak nás to nemusí trápiť. Ale tak veľmi sa mylíme. Ak zmeny na druhej strane zemegule poškodia životné prostredie, táto škoda môže presahovať ďaleko za hranice jednej krajiny. Pozrime sa na to, čo sme sa dozvedeli z predošlých festivalových filmov.

Čím zaľudnenejšie časti sveta, tým je znečistenie ovzdušia vážnejšie. Znečistenie sa dostáva do atmosféry a má vplyv na celú Zem. Videli sme veľa filmov o klimatických zmenách, ktoré majú na svedomí dôležité zmeny v atmosfére. Čím viac nás je, tým viac pôdy potrebujeme na našu obživu. Väčší počet ľudí potrebuje viac poľnohospodárstva, domov, väčšie mestá, viac ciest a rekreačných areálov. Vo väčšine prípadov zostáva viac priestoru pre ľudí a menej pre divoké vtáky, živočíchov a rastliny, dochádza k vyhynutiu nepoznaného množstva druhov. A keď raz o ne prideme, cesty späť už niet. Mnohé festivalové filmy nám to potvrdzujú.

Na svete je mnoho hladujúcich ľudí, zatiaľ čo iní majú viac, než dokážu spotrebovať. Takmer 50 % potravín, ktorých sa na svete vyrobí, končí ako odpad. V Severnej Amerike sa každoročne zničia jedlé potraviny v hodnote niekoľkých miliárd dolárov, kým v iných častiach sveta nemajú ľudia dostatok jedla. Festival prináša informácie o takýchto a mnohých iných zásadných environmentálnych témach, ako napríklad klimatické zmeny, stav nášho životného prostredia či prosperita ľudstva. Ale dôležité je, že mnohé filmy ponúkajú riešenia, ako im čeliť. Prosím, navštívte tento ročník festivalu Ekotopfilm - Envirofilm. Po pozretí filmov a po účasti na sprievodných podujatiach dokážeme na základe týchto informácií robiť „*malé rozhodnutia*“ v duchu Dr. Jane Goodall.

*Bruce Bucklin,
predseda Medzinárodnej poroty
MFF Ekotopfilm - Envirofilm*

EKOTOPFILM ENVIROFILM

Spríevodným programom MFF Ekotopfilm - Envirofilm 2015 v Bratislave bol aj program Na gauči s Adelou Banášovou

Znova prichádza lepší a väčší MFF Ekotopfilm – Envirofilm

Už 16. mája 2016 odštartuje svoj ďalší ročník Medzinárodný filmový festival Ekotopfilm – Envirofilm 2016 v Bratislave aj v Banskej Bystrici, kde až do 20. mája 2016 predstaví kvalitné a pútavé dokumentárne filmy a bohatý sprievodný program.

Sme tu opäť a znova sme sa posunuli o veľký dlhý krok vpred. Každým dňom, ktorý venujeme prípravám na ďalší ročník festivalu, sa učíme novým informáciám, témam či posolstvám, ktoré máme snahu zapracovať do programu festivalu. Je to preto, aby návštevníci mali jasnejšiu predstavu o tom, čo chceme naším podujatím povedať, s akým cieľom ho každý rok tak precízne pripravujeme.

Počas histórie festivalu sme si už prešli rôznymi fázami, cez odborné konferencie, rôznych domácich aj zahraničných hostí, až po besedy, prednášky, prezentácie na environ-

mentálne témy od výmyslu sveta. Vždy bolo naším cieľom, aby si návštevníci okrem pekného kultúrneho filmového zážitku odniesli z festivalu aj „chrobáka v hlave“, ktorý by do duše ľudí dobrovoľne vsunul vnútorné presvedčenie, čo je správne pre ochranu životného prostredia, prírody, našej Zeme. A keďže návštevnosť festivalu každý rok rastie, dnes už s určitosťou vieme, že v tom nie sme sami. Vieme, že máme v okolí podobne rozmýšľajúcich ľudí, ktorí patria do skupiny, „nie je samozrejmosťou žiť na tejto Zemi s čistým vzduchom, pitnou vodou a so zelenými lúkami“. Zároveň nás

teší, že sme dokázali za posledných niekoľko mesiacov obehnúť takmer tridsať miest na Slovensku v rámci Ekotopfilm – Envirofilm TOUR a ani zďaleka nekončíme. Do konca roka máme v pláne navštíviť

s vybranými víťaznými filmami ďalších dvadsať miest.

Filmov bude viac

Je úžasné vidieť a zažiť každý rok tú atmosféru, netrpezlivosť a veľké

očakávaní, aké filmy sa prihlásia do súťaže, akými témami budeme pútať návštevníkov, či akí skvelí hostia prijímú naše pozvanie. A môžeme povedať, že tento rok všetko spomínané presiahlo naše očakávaní. Začalo sa to prihlasovaním filmov. Bolo to rekordné číslo. Prihlášku vyplnilo neskutočných 350 tvorcov filmov, takže komisia sa pri výbere poriadne zapotila, kým vybrala 110 filmov do súťaže. A nejde len o číslo, ale aj o kvalitu veľkej väčšiny prihlásených titulov. A tieto všetky skvosty budú mať návštevníci možnosť pozrieť si na májovom festivale v Bratislave aj v Banskej Bystrici. Podobne ako po minulé roky sa môžete tešiť na filmy z rôznych súťažných kategórií. Novinkou je kategória Krátke filmy, do ktorej sú zaradené krátke filmy na zamyslenie a inšpiráciu zamerané na ekológiu, prírodné vedy, environmentálne problémy a udržateľnosť. Do tohtoročného festivalu sa zapojilo 25 krajín sveta vrátane Slovenska. Medzi krajiny s najväčším počtom vybraných filmov patria Spojené štáty, Slovensko, Nemecko, Francúzsko, Taliansko, Česká republika, Spojené kráľovstvo. Svojou produkciou náš výber obohatili aj krajiny ako Mexiko, Čile, Singapur, Irán, India, ale aj Nórsko či Holandsko. Každý rok sme v očakávaní, ktoré filmy Medzinárodná porota tesne pred festivalom vyberie a ohodnotí ako víťazné. Avšak všetky filmy, aj tie „nevítané“ stoja rozhodne za pozretie. Tento rok sa medzi našich stálych členov poroty pridá aj hosťujúca porotkyňa, americká filmárka Sandy Cannon-Brown, ktorá bude mať v rámci hodnotenia filmov určite čo povedať.

Klimatické zmeny, recyklácia a ekológia bytia

Na festivale bude rezonovať téma klimatických zmien a s ňou spojené globálne otepľovanie, ústup ľadovcov. Pozrieme sa bližšie na osobný vzťah človeka s prírodou či so samotnou planétou Zem. Budeme pozorovať cestu evolúcie, na jednej strane vývin nových druhov, na strane druhej hrozbu vyhynutia ohrozených druhov. Nevyhneme sa téme odpadov, nevyhnutnej recyklácii. Vstúpime si do svedomia a zamyslíme sa nad konzumným spôsobom života, nadmernou spot-

Odovzdávanie ceny Honour of Ekotopfilm v Bratislave

Otvárací ceremoniál MFF Ekotopfilm - Envirofilm 2015 v Banskej Bystrici

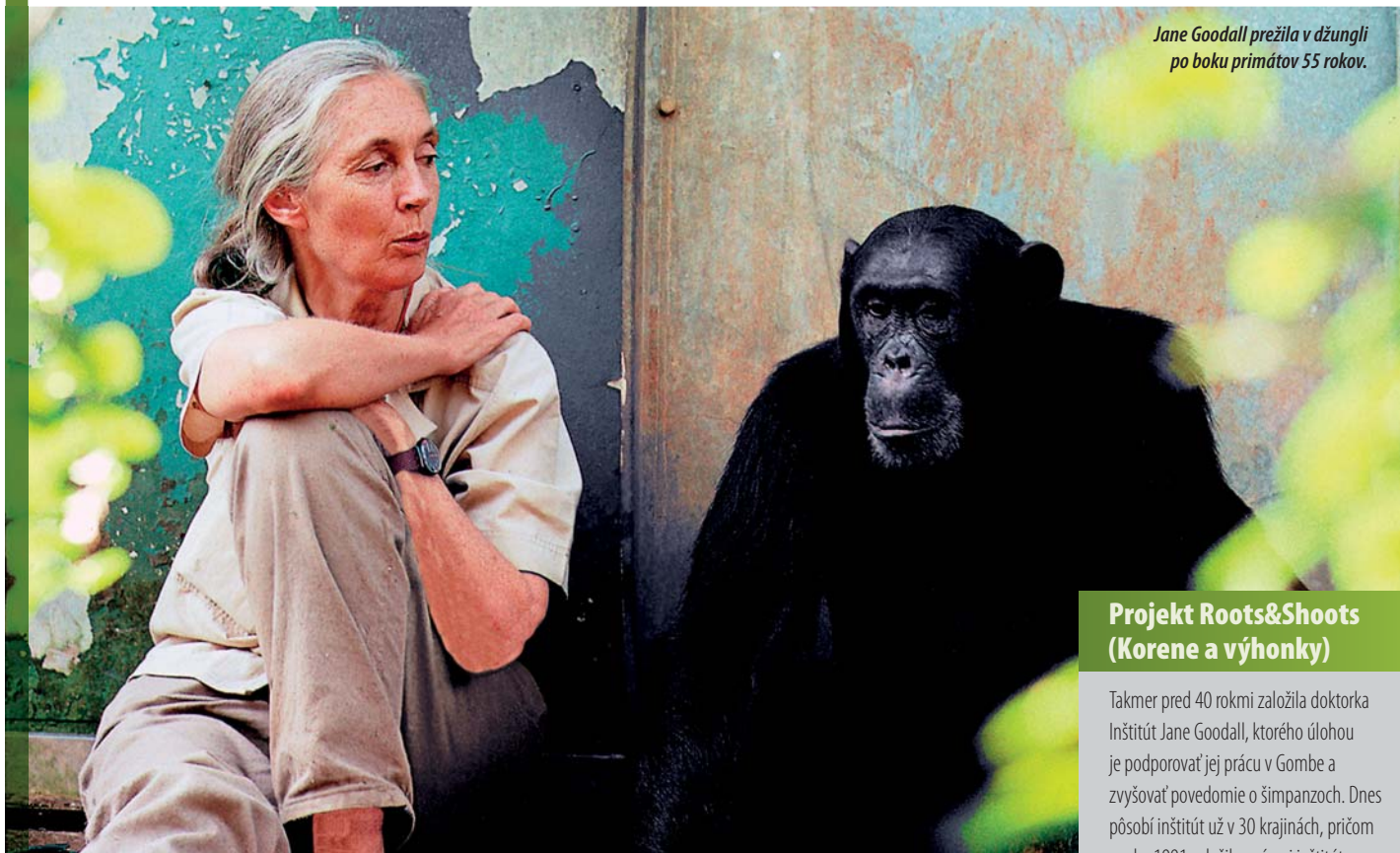
rebou, neetickými a neudržateľnými podmienkami potravinového či módného priemyslu. Vychutnáme si letecké snímky z odľahlých kútov sveta, priblížime si ľudské telo a vydáme sa na mikroskopické safari. Ukážeme vám najnovšie technologické riešenia a postupy, ktoré nám pomáhajú udržateľne napredovať, meniť zaužívané procesy v prospech lepšieho zelenšieho zajtrajška. Nezabudnite, máj - lásky čas je aj časom festivalovým. Srdečne vás pozývame na Ekotopfilm - Envirofilm, od 16. od 20. mája v Bratislave a v Banskej Bystrici.

Text a foto: organizačný tím MFF Ekotopfilm - Envirofilm 2016

Najmladších návštevníkov festivalu v Banskej Bystrici zaujali aj propagačné materiály SAŽP a jej partnerov

Priateľka šimpanzov Jane Goodall navštívi Ekotopfilm – Envirofilm

Jane Goodall prežila v džungli po boku primátov 55 rokov.

Projekt Roots&Shoots (Korene a výhonky)

Takmer pred 40 rokmi založila doktorka Inštitút Jane Goodall, ktorého úlohou je podporovať jej prácu v Gombe a zvyšovať povedomie o šimpanzoch. Dnes pôsobí inštitút už v 30 krajinách, pričom v roku 1991 založila v rámci inštitútu Dr. Goodall celosvetový environmentálny a humanitárny program pre mladých Roots&Shoots. Program je určený najmä pre deti a mládež, aby ich aktivizoval a nasmeroval ich pozornosť na svoje prostredie, aby na základe potrieb hľadali riešenia na výzvy nielen vo svojich komunitách, ale aj za ich hranicami. Ako hovorí jeho zakladateľka: „Roots&Shoots pomáha ľuďom po celom svete cítiť sa zmysluplne a byť na svoje činy hrdý. Pomáha zbaviť sa strachu a obáv. Hovorí to, čo si človek myslí a jednoduchými vecami mení svet okolo seba.“

Viac informácií nájdete na www.ekotopfilm.sk.

Medzinárodný filmový festival Ekotopfilm – Envirofilm bude tento rok výnimočný aj návštevou významnej osobnosti v oblasti ochrany životného prostredia. Je ňou „žena džungle“ Dr. Jane Goodall, ktorá prežila v prírode po boku primátov 55 rokov.

sa vracia na krátky čas dvakrát ročne. Jej práca a odovzdanosť si získali aj herečku Angelinu Jolie, ktorá sa netají svojím obdivom k úžasnej aktivistke: „Vždy bola pre mňa veľkou inšpiráciou. Už pred rokmi som ju spoznala vďaka jej knihám a osobné stretnutie s Jane Goodall pre mňa veľa znamenalo. Keď som bola malá, chcela som byť Jane Goodall. A stále chcem byť Jane Goodall!“ vyhlasuje Angelina Jolie.

Dr. Goodall neustále nalieha na svoje publikum, aby si uvedomilo svoju osobnú zodpovednosť a schopnosť uskutočniť zmenu: „Každý jednotlivec je dôležitý. Každý jednotlivec má svoju úlohu. Každý jednotlivec môže niečo zmeniť.“

Ako uviedla o svojom životnom rozhodnutí: „Svet šimpanzov ma očaril a rozhodla som sa im pomáhať. Musíme žiť v harmónii nielen medzi ľuďmi, ale zároveň v súlade s prírodou. Hovorí sa, že tento svet sme nezdedili po našich rodičoch, ani sme si ho nepožičali od našich detí. Jednoducho

nádej, keď sa všetko zdá stratené, navštívi SR po prvýkrát. Pred 30 rokmi sa rozhodla opustiť prales v Gombe a upriamila všetku svoju energiu šimpanzom na našej planéte. Od tej doby (od roku 1986) je stále na cestách (asi 300 dní v roku), pričom sa na jednom mieste nezdrží dlhšie ako tri

týždne, a venuje sa svojej misii - inšpiruje mladšie generácie.

Dr. Jane Goodall sa narodila v anglickom Bournemouthe, jej druhým domovom sa stala tanzánska Gomba, kde začala svoju stále sa nekončiacu „cestu“. Do Tanzánie

Jane Goodall s členmi Roots&Shoots v Salzburgu v Rakúsku

študovala ich z bezprostrednej blízkosti, čím ukázala svetu, ako sme si podobní. Dr. Jane Goodall, ktorá získala titul PhD. z etológie, je Dámou britského impéria a poslom mieru OSN, cestuje po celom svete, aby inšpirovala ľudí a prinášala

sme ho ukradli a v tomto zlodejstve pokračujeme. Musíme to zmeniť. Cieľom mojej misie je dávať ľuďom nádej. Najmä mladým ľuďom, pretože keď ju stratia oni, nebude už žiadna.“

Text: Organizačný tím MFF Ekotopfilm - Envirofilm
Foto: Robert Ratzler, Michael Neugebauer

FILMOVÝ PROGRAM BRATISLAVA

PONDELOK 16. MÁJ 2016

SÁLA TERRA

16:00	130	SOKOL RÁROH, KLENOT NAŠICH NÍŽIN	SK/25'	SK ZNENIE
16:30	210	OCHRANA ÚSTÍ MANITOBSKÝCH BIELUH	CA/5'	SK DABING
16:35	116	MOJA	CZ/26'	CZ ZNENIE
17:30		DR. JANE GOODALL – DŮVODY NÁDEJE		
19:30	049	DIVOKÉ SLOVENSKO	SK/53'	SK ZNENIE
20:35	003	AKO SA ZRODIL PRALES AT/52'SK DABING		
21:30	125	VEĽKÉ LOSOVANIE	CZ/27'	CZ ZNENIE

SÁLA VITA

16:00	189	YELLOWSTONE	DE/55'	EN ZNENIE
17:00	067	LOVCI MRAKOV	DE/30'	EN ZNENIE
17:35	207	VTÁČTVO Z NARSINH TALAV	IN/45'	EN ZNENIE
18:25	150	VÍZIA ZOO ZA ZACHOVANIE DIVOKEJ PRÍRODY	DE/26'	
19:00	146	MIKROPÓROD	GB/59'	SK DABING
20:00		EKOLOGIA BYTIA		

SÁLA AQUA

16:00	034	NEVŠEDNÍ LUDIA	TR/45'SK DABING	
16:50	046	ZELENÝ KAL	BR/12'	BEZ DIALÓGU
17:15	124	PRIRODZENÁ PRÁCA	RO/15'	EN TITULKY
17:40	108	KANÁLE A LUDIA	FR/20' EN TITULKY	
18:05	115	ZÁCHRANNÁ STANICA A EKOCENTRUM ZÁZRIVÁ	SK/13'	SK ZNENIE
18:30	176	NÁVRAT DÁŽDOVNÍKOV	SK/30'	SK ZNENIE
19:00		BROZ – VEŽA PRE DÁŽDOVNÍKY		
19:45	084	MOBILNÉ TELEFÓNY – POŽEHNANIE ČI HROZBA?	DE/52'	SK DABING
20:50	072	VŮŇA CÉDROV ZMOČENÝCH DAŽDOM	US/12'	EN ZNENIE
21:05	075	KUNŠÁG – TAJOMNÝ ŽIVOT MAĎARSKEJ PUSTY	HU/52'	EN TITULKY

UTOROK 17. MÁJ 2016

SÁLA TERRA

16:00	187	TANCE S DELFÍNMI	FR/52'	EN ZNENIE
17:00	083	DIEVČA Z GEORGIE	US/26'	SK DABING
17:30	136	SURI	SK/59'	SK ZNENIE
19:00		FESTIVALOVÁ TALKSHOW S ADELOU		
21:00	153	GAIA – VEĽKÁ MATKA	ES/49'	SK DABING

SÁLA VITA

16:00		155 DOMOV - MJANMARSKÝ BAMBUSOVÝ DOM NA KOLOCH	SG/24'	EN TITULKY
16:30	052	TRADIČNÉ VINÁRSTVO	SK/15'	SK ZNENIE
17:00		VIDIEK ŽIJE		
18:45	068	STRÁŽCOVIA ZEMIAKOV	DE/43'	SK DABING
19:35	039	DETEKTÍV LOS	DE/52'	SK DABING
20:35	211	SLONY NEVEDIA SKÁKAŤ	CL/49'	EN ZNENIE
21:30	203	PITNÁ VODA	IR/28'	EN TITULKY

SÁLA AQUA

16:00	145	ŽIVOT V PLAMEŇOCH	ES/58'	EN TITULKY
17:05	096	WANDENKOLK	BR/18'	EN TITULKY
17:30	006	MIMO SIETE	US/28'	EN ZNENIE
18:10	088	GALAPÁGY, ZA HRANICAMI OSTROVOV	ES/7'	EN TITULKY
18:25	209	NEVLASTNÉ DIEŤA MESTA A SNY Z ODPADKOVEJ HORY	IN/6'	SK DABING
18:40	045	ULIN	GB/17'	EN TITULKY
19:05	048	KRÁĽ NEBIES - OROL SKALNÝ	SK/51'	SK ZNENIE
20:00	174	PESTICÍDY – JED NA POLI	DE/44'	EN TITULKY
20:50	033	TAIWAN SA STRETÁVA S VORVAŇMI TUPONOSÝMI	TW/13'	SK DABING
21:10	137	SEN O ZVRCHOVANOSTI	FR/47'	EN ZNENIE

STREDA 18. MÁJ 2016

SÁLA TERRA

16:00	139	KDE BOLO, TAM BOLO RAŠELINISKO	FR/32'	EN TITULKY
16:45	205	OSTROV ČIERNEHO SLNKA	IT/16'	SK DABING
17:00	044	BULHARSKO - LÁSKA ZHORA	AE/5'	BEZ DIALÓGU
17:10	071	LOVEC TALGAR	US/13'	EN ZNENIE
17:35	177	NÁVRAT ZUBRA	SK/26'	SK ZNENIE
18:00	015	VEDĽAJŠÍ ÚLOVOK	NL/2'	EN TITULKY
	056	MOROSE	US/2'	BEZ DIALÓGU
	090	FULL PETROL JACKET	IT/2'	EN TITULKY

106	FOREST 500	GB/2'	SK DABING	
138	TRVALÁ UDRŽATEĽNOSŤ	DE/2'	SK DABING	
18:35	050	MEDVEĎ MALAJZIJSKÝ	US/11'	SK DABING
19:00	009	SME PLANETÁRNI	GB/52'	SK DABING
20:05	195	SLOBODA, ORLIA LEGENDA	FR/51'	SK DABING
21:05	077	ZDF ZOOM: ŠPINAVÉ ZLATO	DE/29'	EN TITULKY
21:40	200	ZABUDNITE NA KRATŠIE SPRCHY	AU/12'	EN ZNENIE

SÁLA VITA

16:00	149	BLÍZKO NEBA - FILIPÍNSKE RYŽOVÉ POLIA	DE/44'	EN TITULKY
16:50	029	JEDEN JELEŇ, DVA OSTROVY	IT/40'	EN ZNENIE
17:35	008	ATÓMOVÝ PEŠEK	CZ/12'	CZ ZNENIE
18:00	171	HON NA PLASTY	US/9'	SK DABING
18:10		VŠETKO, ČO STE CHCELI VEDIET O ODPADOCH		
20:50	043	SPOJENÉ ARABSKÉ EMIRÁTY – LÁSKA ZHORA	AE/5'	BEZ DIALÓGU
21:00	004	PO STOPÁCH ĽADOVCOV: MISIA ALJAŠKA	IT/52'	EN ZNENIE

SÁLA AQUA

16:00	193	PŠTROS – ŽIVOT V POHYBE	AT/50'	EN ZNENIE
17:00	047	KÁČER NA BICYKLI	SK/40'	SK ZNENIE
17:40		KÁČER NA BICYKLI		
18:45	129	HORY, ZVER A STRÁŽCOVIA	SK/33'	SK ZNENIE
19:25	159	TAM NIEKDE V BANGLADEŠI	SG/47'	SK DABING
20:20	197	SKELETON SEA: MORE, SURF A SMETI	NO/26'	EN TITULKY
20:50	201	ŽIJEME POD VODOU	DE/7'	SK DABING
21:05	204	AMAZONSKÉ HLASY	FR/52'	EN TITULKY

ŠTVRTOK 19. MÁJ 2016

SÁLA TERRA

16:30		KLIMATICKÉ ZMENY V ČASE		
16:30		KOLAPSY ZLOŽITÝCH SPOLOČNOSTÍ A ICH REGENERÁCIA		
17:45		TARA EXPEDITIONS A KLIMATICKÁ ZMENA		
18:45		ČO NASLEDUJE PO PARÍŽSKEJ KLIMATICKEJ KONFERENCII COP21?		
20:00		ADAPTÁCIA NA KLIMATICKÉ ZMENY VS. SPRAVODLIVÉ ROZDELENIE POVINNOSTI KRAJIN		

SÁLA VITA

16:00	073	ZASTARANOSŤ	MX/44'	EN TITULKY
16:55	086	ŠKOLA PRÍRODNÉHO ŽIVOTA	TR/21'	EN TITULKY
17:20	208	PAUL – RUKSAK NA VODU	DE/7'	EN TITULKY
17:40	198	REVOLÚCIA	CA/97'	EN ZNENIE
19:30	069	HROMADNÉ VYMIERANIE: ŽIVOT NA HRANICI	US/46'	SK DABING
20:20	111	VOLÁM SA EVA A JAROVECKÉ RAMENO SI NEDÁM	SK/15'	SK ZNENIE
20:35	063	WHYALE?	SK/2'	BEZ DIALÓGU
20:45	040	NANHAI POTAMONOV PRÍBEH	TW/13'	SK DABING
21:05	081	SNEŽNÉ OPICE	US/56'	EN ZNENIE

SÁLA AQUA

16:00	144	POSLEDNÍ KRÁLI ARKTÍDY	FR/48'	EN TITULKY
16:55	212	AKO SA STAŤ VEGÁNOM: ALYSSIN PRÍBEH	US/4'	SK DABING
17:05	206	KORIDOR ŽIVOTA	IT/31'	EN TITULKY
17:50	093	ZÁZRIVÁ – CESTA DO ROZPRÁVKY	SK/7'	BEZ DIALÓGU
	142	ZABERANIE PŮDY	DE/3'	SK DABING
18:05	127	KLIMATICKÁ CHYBA	SK/17'	SK ZNENIE
18:30	095	PŮSTNA RUŽA	SK/25'	SK ZNENIE
18:55		MICHAL RYBANSKÝ: PŮSTNA RUŽA		
19:40	181	ĽADOVÁ PLANÉTA – ALPY, HORSKÉ ĽADOVCE POD DROBNOHLADOM	FR/51'	SK DABING
20:40	147	SAFARI: POVOLENIE ZABÍJAŤ	FR/52'	EN TITULKY
21:40	087	KATIK	TR/18'	EN TITULKY

PIATOK 20. MÁJ 2016

SÁLA TERRA

16:00	112	OSTROVY STVORENIA	US/49'	EN ZNENIE
16:55	157	ČÍNA ZBLÍZKA - OBED ZADARMO	SG/23'	SK DABING
17:20	054	BALI – LÁSKA ZHORA	AE/5'	BEZ DIALÓGU
17:30	066	JEDOVATÉ PODOZRENIE – ETHOXYQUIN A JEHO STOPY	DE/45'	SK DABING
18:30		ZDRAVIE NA TANIERI		
20:45	080	PRÍRODA ŤA POTREBUJE	AU/9'	SK DABING
21:00	082	DOTYK DIVOČINY	US/53'	SK DABING

SÁLA VITA

16:00	173	DIVOKÉ ALBÁNSKO – V KRAJINE ORLA	DE/44'	EN ZNENIE
16:50	085	ŠŤASTNÝ DÁŽD	FR/52'	EN ZNENIE
17:50	089	VOĽNÉ	AU/4'	EN ZNENIE
17:55	199	KREHKÉ DEDIČSTVO	US/31'	EN ZNENIE
18:30	016	SKUTOČNÁ HODNOTA	US/92'	EN ZNENIE
20:10	118	JEDLO ZDARMA PRE VŠETKÝCH	CZ/26'	CZ ZNENIE
20:40	140	DUCH VO VÝROBE – HLADÁ SA ČMELIAK	US/19'	SK DABING
21:05	185	LUDSKÉ TĚLO: MIKROSKOPICKÉ SAFARI	FR/52'	EN ZNENIE

SÁLA AQUA

16:00	012	OPUSTENÉ JAZERO	IR/46'	EN TITULKY
16:50	030	SVET POD MOROM	IT/21'	SK DABING
17:10	141	EXTRÉMNA OÁZA	US/11'	EN ZNENIE
17:30		SEA SHEPHERD: PODMORSKÍ PASTIERI		
18:35	035	KALAHARI – POTOPA V PÚŠTI	DE/43'	SK DABING
19:35	038	BAOBABY MEDZI SÚŠOU A MOROM	FR/55'	SK DABING
20:40	027	VARÍME Z ODPADU – ROBME JEDLO NIE ODPAD	AT/81'	EN TITULKY

Podrobné informácie o programe na: www.ekotopfilm.sk, www.sazp.sk

SPRIEVODNÝ PROGRAM BRATISLAVA

DISKUSIE, PREDNÁŠKY, BESEDY

PONDELOK 16. MÁJ 2016

17:30 (SÁLA TERRA)

DR. JANE GOODALL – DŮVODY NÁDEJE

Celosvetovo uznávaná primatologička, aktivistka, posol mieru OSN, Dr. Jane Goodall po prvý raz zavíta na Slovensko, do Bratislavy a porozpráva o svojej životnej ceste, aktivizme a dá návštevníkom festivalu dôvody pre nádej, pre udržateľnú budúcnosť.

Host: Dr. Jane Goodall

Moderuje: Roman Juraško

18:30 (SÁLA AQUA)

BROZ - VEŽA PRE DÁŽĎOVNÍKY

Počas zateplovania, ktoré je v súčasnosti veľmi rozšíreným trendom, dochádza k likvidácii hniezd a zimovísk dážďovníkov. Bratislavské regionálne ochrannárske združenie predstaví architektonický projekt – vežu, ktorá pozostáva z 5 betónových stĺpov, na ktorých bude osadených viac ako 100 hniezdných búdok, v ktorých sa môže vyliahnúť až 300 mládät ročne.

19:00 (SÁLA VITA)

EKOLOGIA BYTIA

Premietanie filmu Mikropôrod 59' spojené s besedou. Gabriela Janovičová (zakladateľka OZ Ženské kruhy), Zuzana Bajkaiová, laktačná poradkyňa, sa na besede pozrú na život na bunkovej úrovni. Vysvetlí mechanizmus tela matky, jeho procesy vnímania, čítania a prijímania novej existencie, nového človeka. Diskusia nebude len o pôrodoch, stave zdravotníctva, dojčení či spôsobe a možnostiach, akým víťame na Slovensku novorodencov. Bude predovšetkým o úcte, dôvere a poznaní potreby matky, rodiča, dieťaťa. Ak si myslíte, že táto téma je len pre ženy, myľte sa.

Hostia: Gabriela Janovičová, Zuzana Bajkaiová, laktačná poradkyňa

UTOROK 17. MÁJ 2016

17:00 (SÁLA TERRA)

VIDIEK ŽIJE

Je rezort pôdohospodárstva progresívny? Ako vnímame jeho súčasný stav? Kam by sme ho chceli posunúť a akú víziu do neho vieme vložiť? Panelová diskusia určená pre starých aj nových, skúsených aj neskúsených hospodárov, farmárov, spracovateľov. Budeme hovoriť aj

o tom, aké zmeny je nevyhnutné presadiť, aké nové podporné zákony navrhnúť. Jednoducho, ako sa dá oživiť náš vidiek?

Hostia: Videiecka platforma a ďalší

19:00 (SÁLA TERRA)

FESTIVALOVÁ TALKSHOW S ADELOU

Adela Banášová, festivalová stálica, vyspovedá našich zaujímavých ctených hostí.

Hostia: Dr. Jane Goodall, dokumentarista Erik Baláž, dokumentarista Pavol Barabáš

Moderuje: Adela Banášová

STREDA 18. MÁJ 2016

17:00 (SÁLA AQUA)

KÁČER NA BICYKLI

Premietanie filmu Káčer na bicykli 40' spojené s moderovanou diskusiou. Peter Káčer bude hovoriť o trvalo udržateľnej pomoci, o siedmich príbehoch siedmich ľudí či inštitúcií, ktoré vďaka projektu Káčer na bicykli dostali príležitosť rásť, silnieť a rozvíjať sa. Otvorená beseda na zoznamenie sa s Nadáciou TA3, jej príbehom a poslaním.

Hostia: správca Nadácie TA3 Peter Káčer, výkonný riaditeľ TA3 Igor Čekirda

18:00 (SÁLA VITA)

VŠETKO, ČO STE CHCELI VEDIET O ODPADOCH

Čo prináša nový zákon o odpadoch? O dosahoch nezodpovedného nakladania s odpadom, nových vyhláškach, nových trendoch v odpadovom hospodárstve a recyklácii na Slovensku nám porozprávajú a odpovedia na naše otázky odborníci naslovovat' – NATUR-PACK, A.P.O.H., Bučina EKO, OLO a ďalší.

Hostia: NATUR-PACK, A.P.O.H., Bučina EKO a ďalší

Moderuje: Roman Juraško

ŠTVRTOK 19. MÁJ 2016

16:30 (SÁLA TERRA)

KLIMATICKÉ ZMENY V ČASE

Klimatické zmeny, globálne otepľovanie sú termíny, ktoré sa čoraz viac skloňujú po celom svete v mnohých oblastiach ľudskej činnosti. História ľudstva si na zmeny klímy pamätá.

Aká nás čaká budúcnosť, ak nezačneme zodpovedne pristupovať k zdrojom, našej planéte? Parížska klimatická konferencia vytýčila významné, zaväzujúce ciele. Pozývame vás na rozmanité prednášky a diskusie, ktoré spája jedno: klimatická zmena

16:30 KOLAPSY ZLOŽITÝCH SPOLOČNOSTÍ A ICH REGENERÁCIA

História ľudstva je mnohonásobným svedkom klimatických zmien a ich dôsledkov. Akým radikálnym zmenám museli čeliť dávne kultúry?

Hostia: egyptológ prof. Miroslav Bárta, archeológ Branislav Kovár

Moderuje: Ernest Huska

17:45 TARA EXPEDITIONS A KLIMATICKÁ ZMENA

Prečo je dôležité chrániť oceány? TARA Expeditions je francúzska nezisková organizácia, ktorá od roku 2003 podniká vedecké expedície naprieč oceánmi s cieľom zvyšovať povedomie o životnom prostredí.

Hostia: André Abreu de Almeida z TARA Expeditions

18:45 ČO NASLEDUJE PO PARÍŽSKEJ KLIMATICKEJ KONFERENCII COP21?

Konferencia OSN o klimatických zmenách v Paríži priniesla záväzné ciele, kľúčové pre budúcnosť života na Zemi. Na konferencii sa skloňovali pojmy obmedzenie zvyšovania globálneho otepľovania, nízkouhlíkové budúcnosť, podpora pre rozvojové krajiny.

Hostia: francúzsky veľvyslanec na Slovensku JE Didier Lopinot, francúzsky senátor Ronan Dantec

20:00 ADAPTÁCIA NA KLIMATICKÉ ZMENY VS. SPRAVODLIVÉ ROZDELENIE POVINNOSTI KRAJÍN

Kocky sú hodené, čo nás čaká a neminie? Lokálny vs. globálny pohľad na riešenie klimatických zmien a ich dôsledkov.

Hostia: meteorológ a klimatológ prof. Milan Lapin, ekológ a klimatológ prof. Bernard Šiška, Boris Zelený

18:30 (SÁLA AQUA)

MICHAL RYBANSKÝ – PÚŠTNA RUŽA

Dokumentarista, redaktor televízie JOJ, cestovateľ Michal Rybanský predstaví svoj nový dokumentárny film Púštna ruža 25'. Premietať sa bude s diskusiou s režisérom.

Hostia: Michal Rybanský

PIATOK 20. MÁJ 2016

11:00 (PRIMACIÁLNY PALÁC – ZRKADLOVÁ SIEŇ)

SLÁVNOSTNÉ ODOVDZÁVANIE CIEN

Oficiálne vyhlásenie víťazov výherných filmov. Vstup na pozvánky.

Moderuje: Adela Banášová

17:30 (SÁLA AQUA)

SEA SHEPHERD: PODMORSKÍ PASTIERI

Medzinárodná nezisková iniciatíva zaoberajúca sa ochranou morského života. Jej cieľom je ukončiť ničenie prirodzeného prostredia a zabíjanie volne žijúcich živočíchov vo svetových oceánoch s cieľom zachovania ochrany ekosystémov a druhov. Koordinátorka projektu na Slovensku Eadaoin Flynn príde porozprávať o ich aktuálnej kampani.

Hostia: Eadaoin Flynn

18:30 (SÁLA TERRA)

ZDRAVIE NA TANIERI

Ako sa stravujú Slováci, naša mladá generácia? Máme vo svojom jedálnom lístku priestor na zdravú výživu? Vieme, čo nám škodí a, naopak, prospieva? V rámci celosvetovej iniciatívy Food Revolution Day sa pozrieme a naučíme, ako sa správne stravovať.

Hostia: viceprimátorka mesta Bratislava Iveta Plíšeková, Aneta Orosiová z OZ Jem iné

VÝSTAVY

YANN ARTHUS BERTRAND – TRVALO UDRŽATEĽNÝ ROZVOJ A ENERGIE

V spolupráci s Francúzskym inštitútom na Slovensku sme pre vás pripravili dych berúce zábery svetoznámeho francúzskeho fotografa, ekológa, režiséra filmu Home, Yanna Arthusa Bertranda.

PREDAJCOVIA

Na festivalu budete môcť nakúpiť či ochutnať jedinečný ekosortiment od predajcov: Sušenkovo, Uashmama, Curanatura, Konopný dvor, Nosene, Mydláreň, Modrá Púpava, Bezobalu, Včelárstvo Dedinský, Too Good (Power Coffee)

OBČIANSKE ZDRUŽENIA, NEZISKOVKY, INICIATÍVY

Počas festivalu sa predstavujú so svojimi projektmi a posolstvami občianske združenia, neziskovky a iniciatívy: Broz, OZ Pangea, MVR0, Živica, Sea shepherd, Cyklokoalícia, Food Revolution Day

FILMOVÝ PROGRAM BANSKÁ BYSTRICA

PONDELOK 16. MÁJ 2016

SÁLA TERRA

16:00	034	NEVŠEDNÍ ĽUDIA	TR/45'	SK DABING
16:50	189	YELLOWSTONE	DE/55'	EN ZNENIE
17:55	205	OSTROV ČIERNEHO SLNKA	IT/16'	SK DABING
18:20	054	BALI – LÁSKA ZHORA	AE/5'	BEZ DIALÓGU
18:25	150	VÍZIA ZOO ZA ZACHOVANIE DIVOKEJ PRÍRODY	DE/26'	
19:00	066	JEDOVATÉ PODOZRENIE – ETHOXYQUIN A JEHO STOPY	DE/45'	SK DABING
19:50	159	TAM NIEKDE V BANGLADÉŠI	SG/47'	SK DABING
20:45	200	ZABUDNITE NA KRATŠIE SPRCHY	AU/12'	EN ZNENIE
21:00	081	SNEŽNÉ OPCI	US/56'	EN ZNENIE

SÁLA VITA

16:00	077	ZDF ZOOM: ŠPINAVÉ ZLATO	DE/29'	EN TITULKY
16:35	030	SVET POD MOROM	IT/21'	SK DABING
17:00	052	TRADIČNÉ VINÁRSTVO	SK/15'	SK ZNENIE
17:30		VIDIEK ŽIJE		
19:15	068	STRÁŽCOVIA ZEMIAKOV	DE/43'	SK DABING
19:55	106	FOREST 500	GB/2'	SK DABING
20:10	048	KRÁĽ NEBIES - OROL SKALNÝ	SK/51'	SK ZNENIE
21:05	147	SAFARI: POVOLENIE ZABÍJAŤ	FR/52'	EN TITULKY

UTOROK 17. MÁJ 2016

SÁLA TERRA

16:00	108	KANÁLE A ĽUDIA	FR/20'	EN TITULKY
16:25	199	KREHKÉ DEDIČSTVO	US/31'	EN ZNENIE
17:00	198	REVOLÚCIA	CA/97'	EN ZNENIE
18:45	080	PRÍRODA ŤA POTREBUJE	AU/9'	SK DABING
19:00	049	DIVOKÉ SLOVENSKO	SK/53'	SK ZNENIE

20:05	140	DUCH VO VÝROBE – HEADÁ SA ČMELIAK	US/19'	SK DABING
20:30	050	MEDVEĎ MALAJZIJSKÝ	US/11'	SK DABING
20:45	033	TAIWAN SA STRETÁVA S VORVAŇMI TUPONOSÝMI	TW/13'	SK DABING
21:05	201	ŽIJEME POD VODOU	DE/7'	SK DABING
21:10	207	VTÁCTVO Z NARSINH TALAV	IN/45'	EN ZNENIE

SÁLA VITA

16:00	125	VEĽKÉ LOSOVANIE	CZ/27'	CZ ZNENIE
16:35	008	ATÓMOVÝ PEŠEK	CZ/12'	CZ ZNENIE
17:00	146	MIKROPÓRÓD	GB/59'	SK DABING
18:00		EKOLÓGIA BYTIA		
19:45	082	DOTYK DIVOČINY	US/53'	SK DABING
20:35	138	TRVALÁ UDRŽATEĽNOSŤ	DE/2'	SK DABING
20:45	035	KALAHARI – POTOPA V PÚŠTI	DE/43'	SK DABING
21:35	096	WANDENKOLK	BR/18'	EN TITULKY

STREDA 18. MÁJ 2016

SÁLA TERRA

16:00	085	ŠŤASTNÝ DÁŽĎ	FR/52'	EN ZNENIE
16:55	083	DIEVČA Z GEORGIE	US/26'	SK DABING
17:25	187	TANCE S DELFÍNMI	FR/52'	EN ZNENIE
18:30	157	ČÍNA ZBLÍZKA - OBED ZADARMO	SG/23'	SK DABING
19:00	009	SME PLANETÁRNI	GB/52'	SK DABING
20:05	136	SURI	SK/59'	SK ZNENIE
21:10	040	NANHAIPOTAMONOV PRÍBEH	TW/13'	SK DABING
21:30	067	LOVCI MRAKOV	DE/30'	EN ZNENIE

SÁLA VITA

16:00	043	SPOJENÉ ARABSKÉ EMIRÁTY – LÁSKA ZHORA	AE/5'	BEZ DIALÓGU
16:05	210	OCHRANA ÚSTÍ MANITOBSKÝCH BIELUH	CA/5'	SK DABING
16:15	016	SKUTOČNÁ HODNOTA	US/92'	EN ZNENIE
18:00	127	KLIMATICKÁ CHYBA	SK/17'	SK ZNENIE
18:20		ŠTEFAN VALCO: KLIMATICKÁ CHYBA		
19:15	181	L'ADOVÁ PLANÉTA – ALPY, HORSKÉ L'ADOVCE POD DROBNOHLADOM	FR/51'	SK DABING
20:10	084	MOBILNÉ TELEFÓNY – POŽEHNANIE ČI HROZBA?	DE/52'	SK DABING
21:10	144	POSLEDNÍ KRÁLI ARKTÍDY	FR/48'	EN TITULKY

EKOTOPFILM

MEDZINÁRODNÝ FESTIVAL FILMOV
O TRVALO UDRŽATEĽNOM ROZVOJI

Medzinárodný festival filmov
o životnom prostredí

ENVIR FILM

ŠTVRTOK 19. MÁJ 2016

SÁLA TERRA

16:00	193	PŠTROS – ŽIVOT V POHYBE	AT/50'	EN ZNENIE
16:55	176	NÁVRAT DÁŽDOVNÍKOV	SK/30'	SK ZNENIE
17:35	071	LOVEC TALGAR	US/13'	EN ZNENIE
17:50	044	BULHARSKO – LÁSKA ZHORA	AE/5'	BEZ DIALÓGU
18:00	004	PO STOPÁCH LADOVCOV: MISIA ALJAŠKA	IT/52'	EN ZNENIE
19:00	038	BAOBABY MEDZI SÚŠOU A MOROM	FR/55'	SK DABING
20:05	069	HROMADNÉ VYMIERANIE: ŽIVOT NA HRANICI	US/46'	SK DABING
20:55	209	NEVLASTNÉ DIEŤA MESTA A SNY Z ODPADKOVEJ HORY	IN/6'	SK DABING
21:00	185	ĽUDSKÉ TELO: MIKROSKÓPICKÉ SAFARI	FR/52'	EN ZNENIE

SÁLA VITA

16:00	118	JEDLO ZDARMA PRE VŠETKÝCH	CZ/26'	CZ ZNENIE
16:30	173	DIVOKÉ ALBÁNSKO – V KRAJINE ORLA	DE/44'	EN ZNENIE
17:20	095	PÚŠŤNA RUŽA	SK/25'	SK ZNENIE
18:00	171	HON NA PLASTY	US/9'	SK DABING
18:10		VŠETKO, ČO STE CHCELI VEDIEŤ O ODPADOCH		
20:15	195	SLOBODA, ORLIA LEGENDA	FR/51'	SK DABING
21:10	112	OSTROVY STVORENIA	US/49'	EN ZNENIE

PIATOK 20. MÁJ 2016

SÁLA TERRA

16:00	075	KUNŠÁG – TAJOMNÝ ŽIVOT MAĎARSKEJ PUSTY	HU/52'	EN TITULKY
17:00	116	MOJA	CZ/26'	CZ ZNENIE
17:30	115	ZÁCHRANNÁ STANICA A EKOCENTRUM ZÁZRIVÁ	SK/13'	SK ZNENIE
17:50	130	SOKOL RÁROH, KLENOT NAŠICH NÍŽI	SK/25'	SK ZNENIE
18:20	177	NÁVRAT ZUBRA	SK/26'	SK ZNENIE
18:50	197	SKELETON SEA: MORE, SURF A SMETI	NO/26'	EN TITULKY
19:20	093	ZÁZRIVÁ – CESTA DO ROZPRÁVKY	SK/7'	BEZ DIALÓGU
19:25	063	WHYALE?	SK/2'	BEZ DIALÓGU
19:35	153	GAIA – VEĽKÁ MATKA	ES/49'	SK DABING

EKOTOPFILM

MEDZINÁRODNÝ FESTIVAL FILMOV O TRVALO UDRŽATEĽNOM ROZVOJI

Medzinárodný festival filmov
o životnom prostredí

20:30	149	BLÍZKO NEBA - FILIPÍNSKE RYŽOVÉ POLIA	DE/44'	EN TITULKY
21:20	047	KÁČER NA BICYKLI	SK/40'	SK ZNENIE

SÁLA VITA

16:00	111	VOLÁM SA EVA A JAROVECKÉ RAMENO SI NEDÁM	SK/15'	SK ZNENIE
16:20	027	VARÍME Z ODPADU - ROBME JEDLO, NIE ODPAD	AT/81'	EN TITULKY
17:45	129	HORY, ZVER A STRÁŽCOVIA	SK/33'	SK ZNENIE
18:20		STANISLAV KOVÁČ: HORY, ZVER A STRÁŽCOVIA		
19:15	003	AKO SA ZRODIL PRALES	AT/52'	SK DABING
20:05	142	ZABERANIE PŮDY	DE/3'	SK DABING
20:15	039	DETEKTÍV LOS	DE/52'	SK DABING
21:05	212	AKO SA STAŤ VEGÁNOM: ALYSSIN PRÍBEH	US/4'	SK DABING
21:15	174	PESTICÍDY – JED NA POLI	DE/44'	EN TITULKY

Podrobné informácie o programe na: www.ekotopfilm.sk, www.sazp.sk

SPRIEVODNÝ PROGRAM BANSKÁ BYSTRICA

DISKUSIE, PREDNÁŠKY, BESEDY

PONDELOK 16. MÁJ 2016

11:00 (RADNICA BANSKÁ BYSTRICA – CIKKEROVA SIEŇ)

OTVÁRACÍ CEREMONIÁL

Slávnostné otvorenie festivalu. Podujatie na pozvánky.

14:00 (RADNICA BANSKÁ BYSTRICA – CIKKEROVA SIEŇ)

SLÁVNOSTNÉ ODOVDZÁVANIE CIEN VÍŤAZOM SÚŤAŽÍ ZELENÝ SVET A MÚDRA PRÍRODA

Podujatie na pozvánky.

17:30 (SÁLA VITA)

VIDIEK ŽIJE

Je rezort pôdohospodárstva progresívny? Ako vnímame jeho súčasný stav? Kam by sme ho chceli posunúť a akú víziu do neho vieme vložiť? Panelová diskusia určená pre starých aj nových, skúsených aj neskúsených hospodárov, farmárov, spracovateľov. Budeme hovoriť aj o tom, aké zmeny je nevyhnutné presadiť, aké nové podporné zákony navrhnúť. Jednoducho, ako sa dá oživiť náš vidiek?

Hostia: Vidiecka platforma a ďalší

UTOROK 17. MÁJ 2016

17:00 (SÁLA VITA)

EKOLOGIA BYTIA

Premietanie filmu Mikropôrod 59' spojené s besedou. Gabriela Janovičová (zakladateľka OZ Ženské kruhy), Zuzana Bajkaiová a laktičná poradkyňa sa na besede pozrú na život na bunkovej úrovni. Vysvetlia mechanizmus tela matky, jeho procesy vnímania, čítania a prijímania novej existencie, nového človeka. Diskusia nebude len o pôrodoch, stave zdravotníctva, dojčení či spôsobe a možnostiach, akými vítame na Slovensku novorodencov. Bude predovšetkým o úcte, dôvere a poznaní potrieb matky, rodiča, dieťaťa.

Hostia: Gabriela Janovičová, Zuzana Bajkaiová, laktičná poradkyňa

STREDA 18. MÁJ 2016

9:30 (RADNICA BANSKÁ BYSTRICA – CIKKEROVA SIEŇ)

XX. KONFERENCIA KRAJINA – ČLOVEK – KULTÚRA

Ako pretvárame krajinu

Vstup podľa záväzných prihlášok.

18:00 (SÁLA VITA)

ŠTEFAN VALO: KLIMATICKÁ CHYBA
Filmár Štefan Valo predstaví svoj nový dokumentárny film Klimatická chyba 17'. Porozpráva

nám o jeho neúnajnej snahe meniť dosahy ľudskej činnosti na Zem, ktoré prispievajú ku klimatickým zmenám. Premietanie spojené s diskusiou s režisérom.

Hostia: Štefan Valo

ŠTVRTOK 19. MÁJ 2016

18:00 (SÁLA VITA)

VŠETKO, ČO STE CHCELI VEDIEŤ O ODPADOCH

Čo prináša nový zákon o odpadoch? O dosahoch nezodpovedného nakladania s odpadom, nových vyhláškach, nových trendoch v odpadovom hospodárstve a recyklácii na Slovensku nám porozprávajú a odpovedia na naše otázky odborníci naslovovzati – A.P.O.H. a ďalší. V rámci besedy odpremietame krátky dokumentárny film Hon na plasty 9'.

Hostia: A.P.O.H. a ďalší

PIATOK 20. MÁJ 2016

17:45 (SÁLA VITA)

STANISLAV KOVÁČ: HORY, ZVER A STRÁŽCOVIA

Dokumentarista, ochranár a environmentalista Stanislav Kováč uvedie svoj dokumentárny film Hory, zver a strážcovia 33' a predstaví nám jeho prácu v teréne. Premietanie spojené s diskusiou s režisérom.

Hostia: Stanislav Kováč

VÝSTAVY

9. – 21. MÁJ (EUROPA SC)

VÝSTAVA MINERÁLOV LIBETHA

16. – 19. MÁJ (EUROPA SC)

VTÁCTVO CHVŮ OSTROVNÉ LŮKY

16. – 20. MÁJ (EUROPA SC)

DRUHY EURÓPSKEHO VÝZNAMU NA SLOVENSKU CHKO HORNÁ ORAVA

EKOSYSTÉMOVÉ SLUŽBY MOKRADÍ

16. – 30. MÁJ 2016 (RADNICA BANSKÁ BYSTRICA)

ZELENÝ SVET

Vychutnajte si výtvarné umenie - výstavu najlepších prác z 21. ročníka Medzinárodnej súťaže výtvarnej tvorivosti detí a mládeže Zelený svet.

OBČIANSKE ZDRUŽENIA, NEZISKOVKY, INICIATÍVY, PARTNERI FESTIVALU

Počas festivalu sa v priestoroch Europa SC a Záhrada - CNK predstavujú so svojimi projektmi a posolstvami občianske združenia, neziskovky, iniciatívy a partneri festivalu: SAŽP, OZ Libetha, Občianska cykloiniciatíva BB, ZOO Bojnice, Slovenské múzeum ochrany prírody a jaskyniarstva Liptovský Mikuláš, OZ Športom proti drogám, Štátna ochrana prírody SR, Stredoslovenské múzeum, Sokoliari – ZŠ Štiavnické Bane, Daphne.

Filmové chuťovky

EKOTOPFILMU – ENVIROFILMU 2016

AKO SA ZRODIL PRALES

(MAKING AN ANCIENT FOREST)

RÉŽIA/DIRECTOR: RITA SCHLAMBERGER ■ **ROK/YEAR:** 2015 ■ **ŠTÁT/STATE:** RAKÚSKO/AUSTRIA ■ **KATEGÓRIA/CATEGORY:** B ■ **VIDEO:** 52 ■ **JAZYK/LANGUAGE:** ANGLICKÝ/ENGLISH + SK DABING ■ **TITULKY/SUBTITLES:** BEZ TITULKOV/NO SUBTITLES

Lesy sú oveľa zložitejšie ekosystémy, ako sme si mysleli. Film, ktorý vznikol tri roky, odhaľuje veľmi zložité partnerské vzťahy medzi rastlinami, hmyzom a živočíchmi, ako aj evolučnú kreativitu a inteligenciu stromov. Úžasné zábery, natočené v 4K, nás prenásu hlboko

do odľahlých lesov rakúskeho národného parku Kalkalpen. Je to najrozľahlejšia divočina v Alpách. Človekom nerušená divoká príroda je už takmer štvrt' storočia v rukách dramatického cyklu rastu a rozkladu, ktorý neochvejne vládne tejto jedinečnej krajine.

SME PLANETÁRNI

(PLANETARY)

RÉŽIA/DIRECTOR: GUY REID ■ **ROK/YEAR:** 2015 ■ **ŠTÁT/STATE:** SPOJENÉ KRÁĽOVSTVO/UNITED KINGDOM ■ **KATEGÓRIA/CATEGORY:** A ■ **VIDEO:** 52 ■ **JAZYK/LANGUAGE:** ANGLICKÝ, ŠPANIELSKY, TIBETSKÝ / ENGLISH, SPANISH, TIBETIAN + SK DABING ■ **TITULKY/SUBTITLES:** ANGLICKÉ/ENGLISH

Provokatívny a dych berúci budúček. Filmová cesta naprieč kontinentmi, ktorá nás prevedie skutočne výnimočnými udalosťami našej civilizácie, akými sú výpravy do vesmíru, a pozrieme sa na to, ako nám to zmenilo pohľad na Zem. Film je pokornou pripomienkou nášho takmer nemerateľného vplyvu na našu Zem, a zároveň

intelektuálnou výzvou prehodnotiť náš vzťah s našim domovom a nevyhnutnosťou zmeny našej perspektívy, pretože musíme mať na pamäti, že sme PLANETÁRNI. Možno to znie jednoducho, ale je to jedna z myšlienok, ktorá môže byť dosť prevratná na to, aby sme zmenili náš aktuálny kurz a naša planéta mala budúcnosť.

BAOBABY MEDZI SÚŠOU A MOROM

(BAOBABS BETWEEN LAND AND SEA)

RÉŽIA/DIRECTOR: CORNU CYRILLE ■ **ROK/YEAR:** 2015 ■ **ŠTÁT/STATE:** FRANCÚZSKO/FRANCE ■ **KATEGÓRIA/CATEGORY:** B ■ **VIDEO:** 55 ■ **JAZYK/LANGUAGE:** FRANCÚZSKÝ/FRENCH + SK DABING ■ **TITULKY/SUBTITLES:** ANGLICKÉ/ENGLISH

Baobaby patria medzi najpozoruhodnejšie stromy našej planéty, a to nielen pre svoju veľkosť a originálny tvar. Život týchto obrov na Madagaskare ohrozuje odlesňovanie. Cyrille Cornu a Wilfred Ramahafaly cestujú na piroge do srdca lesov, prebá-

dajú 400 kilometrov divokého a izolovaného pobrežia juhovýchodného Madagaskaru. Film zaznamenáva ich cestu a odhaľuje ich objavy, stretnutia, vedecké výsledky o baobaboch a krajine, ktorá nebola ešte skoro nikdy nafilmovaná alebo fotografovaná.

TAM NIEKDE V BANGLADÉŠI

(SOMEWHERE OUT THERE – DHAKA TANNERIES)

RÉŽIA/DIRECTOR: CHUN KUAN WOO ■ **ROK/YEAR:** 2015 ■ **ŠTÁT/STATE:** SINGAPUR/SINGAPORE ■ **KATEGÓRIA/CATEGORY:** E ■ **VIDEO:** 47 ■ **JAZYK/LANGUAGE:** ČÍNSKY/MANDARIN + SK DABING ■ **TITULKY/SUBTITLES:** ANGLICKÉ/ENGLISH

Hazaribagh - notoricky známy ako jedno z najľudnatejších miest sveta. Tento garbiarsky kraj čelí kritike pre vážne znečisťovanie rieky. Belinda

Lee navštevuje garbiareň, aby sa presvedčila, ako si mladí a starí robotníci zarábajú na živobytie a pritom riskujú svoje zdravie.

Cestu za Zeleným svetom

Medzinárodný filmový festival Ekotopfilm-Envirofilm 2016 je skvelou príležitosťou priblížiť najmladšej generácii témy, ako je ochrana a tvorba životného prostredia a trvalo udržateľný rozvoj.

Slovenská agentúra životného prostredia (SAŽP) preto venovala najväčšiu pozornosť práve príprave aktivít pre deti a žiakov - na Junior festival. Vhodnou a zábavnou formou ponúkne opäť s pomocou partnerov bohatý program, do ktorého sa môžu zapojiť v Banskej Bystrici - nielen v priestoroch Europa Shopping Centra. Časť aktivít je naplánovaná aj v historickej časti mesta, v Centre nezávislej kultúry – Záhrada.

Ocenenie tvorivosti

Junior festival v Banskej Bystrici otvorí symbolicky 16. mája 2016 slávnosť v **Cikkerovej sieni Radnice**, počas ktorej si prevezmú ocenenia víťazi 21. ročníka medzinárodnej súťaže výtvarnej tvorivosti detí a mládeže Zelený svet 2016 a 4. ročníka literárnej súťaže pre žiakov základných škôl Múdra príroda. Organizátori **Zeleného sveta** zaevi-

Školákov zaujali aj prezentácie pred kinosálami

dovali **4004 súťažných prác** nielen zo SR, ale aj z ČR, Nemecka, Kanady a z Číny. Medzinárodný rozmer tejto súťaže zvyrazňuje aj skutočnosť, že záštitu nad týmto podujatím prevzali Zastúpenie Európskej komisie v SR, Slovenská komisia pre UNESCO a Európska environmentálna agentúra. Cieľom podujatia je vstúpiť deťom vzťah k prírode, životnému prostrediu formou budovania návykov a zručností v umeleckom prejave. V tomto ročníku mali súťažné

práce vo forme maliieb, kresieb, grafík, farebných, čiernobielych a animovaných filmov či komiksov odrážať ich pohľad na prírodu v ich bezprostrednej blízkosti v zmysle predpísanej témy „Parky a záhrady – moje najlepšie miesto pre život“.

Mladí literáti

Nosnou témou 4. ročníka **Múdrej prírody 2016** bola „Zelená harmónia záhrad a parkov“ a do súťaže prišlo 226 prác. Súťažilo

sa v troch tematicky zameraných kategóriách: rozprávanie na tému Keby vedel starý strom rozprávať, opis Tajomstvá môjho obľúbeného parku a poézia Moja čarovná záhrada. Cieľom a poslaním literárnej súťaže Múdra príroda je rozvoj environmentálneho čítania mladých ľudí, budovanie pozitívneho vzťahu k prírode, ako aj podpora ich literárnej tvorivosti. „Myslím, že nie je nič inšpiratívnejšie ako práve príroda. Pravdaže, len pre tých, ktorí ju vnímajú všetkými zmyslami. Aj preto súťaže ako Múdra príroda majú význam. Pomáhajú nájsť a udržať si vzťah k prírode, zblížiť sa s ňou,“ uviedla spisovateľka Petra Nagyová Džerengová, ktorá nad aktuálnym ročníkom súťaže prevzala patronát. A ak budete mať záujem zistiť, ako súťažiaci reagovali svojou tvorbou na prírodu v ich blízkosti, môžete navštíviť **výstavu** v priestoroch historickej Radnice mesta Banská Bystrica od 16. do 30. mája 2016.

Detské filmy

Na festivale Ekotopfilm-Envirofilm 2016 je na premietanie **pre deti a mládež** vybraných **sedem filmov** tematicky zameraných na environmentálnu výchovu. Filmový

Ekokonzert Thomasa Puskailera a Martina Madeja v roku 2015

ukáže Junior festival

Tatko príroda počas programu pre deti zo Základnej školy pri Detskej fakultnej nemocnici s poliklinikou v Banskej Bystrici

Envirovýchova hrovou a zábavnou formou nás baví najviac

Poznávali sme aj rastliny...

program pre túto kategóriu diváka je doplnený krátkymi filmami na zamyslenie a inšpiráciu. Zamerané sú na ekológiu, prírodné vedy, environmentálne problémy a udržateľnosť. Tento rok „naj“ film pre deti a mládež vyberie **Detská porota**, ktorej členmi budú žiaci zo Základnej školy pri Detskej fakultnej nemocnici s poliklinikou v Banskej Bystrici. Záujem detského diváka o takýto typ filmov a aktivity realizované počas Junior festivalu sa organizátorom potvrdil aj počas vlaňajšej návštevy v tomto zdravotníckom zariadení, na ktorej nechýbal ani tatko Príroda, dlhoročný

maskot MFF Envirofilm v Banskej Bystrici. Zábavný program na ekotému spojený so súťažami a doplneným premietaním filmov vrátil úsmev na tváre detí, ktoré na slávnostné vyhodnotenie festivalu v Bratislave poslali aj Diplom, vyrobený pre režiséra filmu, ktorý sa im najviac páčil z minuloročnej ponuky festivalu. Program pod názvom **Envirofil-máček** ani tento rok neobíde Detskú fakultnú nemocnicu.

Vzdelávacie aktivity

S modernou vzdelávacou šou vystúpia v rámci Junior festivalu opäť Thomas Puskaier a Martin

Madej, ktorí pripravovali scenár **Ekokonzertu** s odborníkmi zo SAŽP. Program púťovou a nevtieravou formou zameriava pozornosť detí na mix tém zameraných na ochranu životného prostredia prostredníctvom pesničiek, krátkych videí, súťaží a hovoreného slova.

V rámci kampane **Európskeho týždňa mobility** sa uskutočnili aktivity, ktorých národným koordinátorom je SAŽP a ktorých zmyslom bola snaha upriamiť pozornosť verejnosti na alternatívne spôsoby dopravy, ktorých využívaním sa znížia negatívne dôsledky osob-

nej automobilovej dopravy. Využitím alternatívne dopravné prostriedky, ako sú kolobežky a bicykle, budú mať možnosť aj návštevníci Junior festivalu na improvizovanom **detským dopravným ihrisku**, ktoré vznikne na jeden deň pri bansko-bystrickom ESC vďaka spolupráci SAŽP s Občianskou cykloiniciatívou Banská Bystrica.

Interaktívny svet

Pre návštevníkov Junior festivalu sú pripravené aj **interaktívne aktivity**, ako napr. Háveď a Hmatky. Pomocou aktivity **Háveď** dostanú deti odpovede na otázky, prečo je

Víťazka súťaže *Múdra príroda 2015* predniesla svoje literárne dielko

dôležitá rozmanitosť živočíchov v našom okolí, obydlíach, parkoch, záhradách či uliciach. Zoznámia sa so živými tvormi, akými sú pavúky, myši, mravce, krtonôžky či pokutavky, vďaka čomu ľahšie pochopia prepojenosť našich svetov, krehkú a citlivú väzbu, ktorá možno na prvý pohľad pre človeka nie je dôležitá, no pre prežitie ľudstva – ako živočíšneho druhu na planéte Zem, predstavuje nenahraditeľnú zložku fungovania.

Sprostredkovanie konkrétneho fyzického dotyku s rôznymi prírodninami je cieľom interaktívnej hry **Hmatky**. Chvilkovým tajomným objavovaním častí prírody, ktoré sa často nachádzajú okolo nás, a my si ich nevšimneme alebo im nevenujeme pozornosť z dôvodu fádnosti alebo častej prítomnosti, získajú zúčastnené deti úplne nový uhol pohľadu na tieto prírodniny a na potrebu ich ochrany.

Interaktívna aktivita **Křmidlá** ich naučí to, aký je rozdiel medzi křmidlom a hniezdnou búdkou. Jej súčasťou bude aj predstavenie viacerých možností a spôsobov výroby rôznych typov křmidiel a poukázanie na správne, a najmä vhodné spôsoby křmenia vtáctva. Aktivity budú zrealizované hrami a tvorivými úlohami. Štátna ochrana prírody SR zážitkovou formou, prostredníctvom rôznych výučbových programov, ako sú napr. **Veľké šelmy**, **Cesta do stredu Zeme**, **Chrobáčky**, **Lesné živočích**y priblíži problematiku ochrany biodiverzity.

Mladých ochrancov životného prostredia určite zaujme aj projekt **Ochrana sokola červenonohého v Karpatskej kotline**, ktorý predstaví Roman Slobodník z OZ Ochrana dravcov na Slovensku. **Najstaršia zoologická záhrada v SR** privezie na Junior festival z Bojníc minizoo, vďaka čomu deti spoznajú jej obyvateľov (pytóna či korytnačku) aj pomocou **kontaktných aktivít**. Prostredníctvom **interaktívnych hier** sa deti naučia spoznávať aj rôzne druhy zvierat, ktoré žijú na našej planéte. Lákadlom budú aj **ukážky sokoliarskeho výcviku** a lovu žiakmi prvej základnej školy na svete - Základnej školy s materskou školou Maximiliána Hella v Štiavnických Baniach s vyučovaním predmetu sokolarstvo. Školské zariadenie je aj miestom vzniku novej jedinečnej terapie – **aveterapie**, t. j. terapie pomocou vtákov.

Minerály a rudy

Mladí prírodovedci budú mať unikátnu možnosť zoznámiť sa vďaka spolupráci s Občianskym združením LIBETHA Lubietová aj s **minerálmi vyskytujúcimi sa v okolí Banskej Bystrice**, konkrétne pochádzajúcimi z ložísk medených, ortuťových i arzénových rúd. Stanislav Jeleň z Fakulty prírodných vied Univerzity Mateja Bela im priblíži ich skúmanie pomocou binokulárnej lupy a vysvetlí aj vulkanickú činnosť prostredníctvom jedinečného modelu sopky.

Vlani sme sa učili aj recyklovať

Tvorivé dielne

Slovenské múzeum ochrany prírody a jaskyniarstva pripravuje pre deti a žiakov **tvorivé dielne** zamerané na **malovanie prírodných motívov** na prírodný materiál a **skladanie živočíchov mokradí z papiera**. S tvorivou dielňou **Včelí úlik** prídu za deťmi aj zamestnanci prírodovednej expozície Stredoslovenského múzea, ktorá sídli v Tihányiovskom kaštieli. Deti spoznajú užitočných obyvateľov včelích úľov, pričom jeden úlik plný pracovných včielok si deti a žiaci odnesú aj domov. Ďalšie zaujímavé aktivity a hry pripravili zamestnanci múzea pre návštevníkov MFF Ekotopfilm-Envirofilm aj priamo v Tihányiovskom kaštieli.

Prezentačné aktivity

Stredisko environmentálnej výchovy SAŽP – Dropie odprezentuje počas Junior festivalu výstavu **Vtáky Chráneného vtáčieho územia Ostrovne lúky** a Prírodovedná expozícia Stredoslovenského múzea výstavu **Fascinujúci svet hmyzu**. ŠOP SR predstaví prostredníctvom posterovej výstavy **Druhy európskeho významu** aj **Chránenú krajinnú oblasť Horná Orava**. Slovenské múzeum ochrany prírody a jaskyniarstva odprezentuje **Ekosystémové služby mokradí**. **Informácie o pripravovaných podujatiach v rámci Junior festivalu** nájdete na www.sazp.sk.

*Text: Iveta Kureková, Janka Pálková, SAŽP
Foto: SAŽP*

Odvzdávanie cien súťaže *Zelený svet 2015*

CENA SLOVENSKEJ REPUBLIKY ZA KRAJINU 2016

Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky vyhlásilo 4. ročník Ceny Slovenskej republiky za krajinu

Cena Slovenskej republiky za krajinu je čestným vyznamenaním pre organizácie, ktoré ideovo, tematicky a prakticky prispievajú k implementácii Európskeho dohovoru o krajine na národnej úrovni.

Starostlivosťou o krajinu prispievame k jej kvalite

Využitie zeme, revitalizácia, rekultivácia krajiny

... efektívne tradičné formy využitia zeme; nové progresívne a šetrné postupy v poľnohospodárstve, lesníctve a vodnom hospodárstve spojené s pozitívnou zmenou v krajinnej štruktúre; realizácia ekostabilizačných, rekultivačných, revitalizačných opatrení v krajine ...

Pretváranie krajiny

... aktivity v pretváraní krajiny, prejavujúce sa v jej pozitívnych zmenách; v tvorbe oddychovo-relaxačných zón, skráslení a sfunkčnení obcí, v parkovej tvorbe, vo vytváraní zaujímavých verejných priestranstiev, vo vnášaní zelene do krajiny ...

Budovanie pohybových trás

... vytváranie náučných chodníkov, tematických trás, turistických trás, cyklotrás, trás pre peších v sídlach (tzv. green way); budovanie ich vybavenosti, informačných systémov, odpočinkových a vyhladkových miest (tzv. view point); budovanie geoparkov, archeoparkov, múzeí v prírode (skanzenov) ...

Obnova pamiatok v krajine

... renovácia pamiatok prácou aktivistov, dobrovoľníckou prácou; obnova hradov, kláštorov, kalvárií, technických pamiatok, historických krajinných štruktúr; starostlivosť o prírodu (udržiavanie, starostlivosť o čistotu) ...

Zachovávanie a prehĺbenie identity človeka a krajiny

... zveľaďovanie duchovného odkazu; zhodnocovanie fenoménov krajiny v rozvoji regiónu ...

Harmonogram ceny

Vyhlasenie ceny: 12. 4. 2016

Ukončenie akceptácie návrhov na cenu (ukončenie prijímania
prihlášok): 30. 6. 2016

Spracovanie návrhov (prihlášok) národným koordinátorom:
do 15. 7. 2016

Zverejnenie nominácií: 18. 7. 2016 – 31. 7. 2016

Zasadnutie odbornej komisie: august 2016

Slávnostné odovzdávanie ocenení: november 2016

Nominácia na Cenu Rady Európy za krajinu: december 2016

Kontakty

Vyhlasovateľ ceny

Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky
Námestie Ľ. Štúra 1
812 35 Bratislava

Národný koordinátor ceny

Slovenská agentúra životného prostredia
Tajovského 28
975 90 Banská Bystrica

✉ cenazakrajinu@sazp.sk

☎ 048 / 4374 174, 281

www.cenazakrajinu.sk

Gudróny verzus životné

Odstraňovanie environmentálnych záťaží patrí k prioritám Ministerstva životného prostredia SR. Na základe Správy o plnení Štátneho programu sanácie environmentálnych záťaží za obdobie rokov 2010 až 2015 možno konštatovať, že vytýčené úlohy boli úspešne splnené.

Stav lokality v apríli 2016

Pôvodný povrch gudrónov v kameňolome Srdce

V porovnaní s plánovanými výdavkami na riešenie tejto problematiky vo výške 116,4 mil. eur boli v skutočnosti realizované projekty vo výške 144 mil. eur. Podporené boli z Kohézneho fondu EÚ v rámci Operačného programu Životné prostredie (OP ŽP), Environmentálneho fondu, zo štátneho rozpočtu, ale aj zo súkromných zdrojov. Vďaka OP ŽP sa podarilo v SR realizovať podrobný geologický prieskum na 141 lokalitách, vybudovať monitorovacie siete na 161 lokalitách a sanovať 19 lokalít.

Kameňolom Srdce

Jednou zo sanovaných environmentálnych záťaží bola aj skládka gudrónov v kameňolome Srdce v Devínskej Novej Vsi. Cieľom geologickej úlohy „Sanácia environmentálnej záťaže – B4(001) Bratislava – Devínska Nová Ves – kameňolom Srdce SK/EZ/B4/147“ bolo:

- odstránenie príčin vzniku vybranej environmentálnej záťaže,
- vymedzenie a obmedzenie plošného a priestorového šírenia sa znečisťujúcich látok v podzemnej vode, pôde a v horninovom prostredí,
- odstránenie kontaminácie alebo zníženie koncentrácie znečisťujúcich

cích látok zo znečistenej podzemnej vody, pôdy a horninového prostredia na úroveň akceptovateľného rizika s ohľadom na súčasné a budúce využitie územia,

- zabezpečiť environmentálne vhodné nakladanie s odpadmi vzniknutými počas sanácie,
- zabezpečiť rekultiváciu sanovanej lokality.

Skládka gudrónov v Devínskej Novej Vsi sa pred sanáciou nachádzala na SZ svahu Devínskej Kobyly cca 600 m na JV od okraja bytovej zástavby sídliska Podhorské. Skládka mala plochu 4 090 m² a bola zriadená v kameňolome Srdce v roku 1963. Ten má tvar nepravidelného polkruhu s polomerom približne 50 m, steny lomu majú výšku 15 až 45 m a sú takmer kolmé. Kameňolom je zo všetkých strán uzatvorený okrem cca 15 m širokého vjazdu. Gudróny sú vedľajšie produkty, ktoré vznikali v minulosti pri rafinácii ropných produktov chemickými činidlami,

najmä kyselinou sírovou. Sú toxické, rakovinotvorné, teratogénne a mutagénne a patria do kategórie nebezpečných odpadov. Odpady v celkovom objeme 31 493 m³ (18 480 m³ gudrónov a 13 013 m³ kontaminovaných zemín) sem boli vyvezené z bývalej rafinérie minerálnych olejov Apollo. Priemerná hrúbka uloženého materiálu vrátane pokryvných vrstiev a tesniacich zemín bola 7,7 m, maximálna hrúbka odpadov bola 11,5 m. Povrch skládky bol po ukončení ukládania zarovnaný a prekrytý vrstvou ílovitých zemín. Vzhľadom na vyššiu hustotu krycích vrstiev (2,2 g.cm⁻³) v porovnaní s hustotou samotných gudrónov (1,3 g.cm⁻³) sa postupne krycie vrstvy ponorili do masy gudrónov a prestali plniť svoju pôvodnú funkciu. Lokalita leží v styku s Chránenou krajinnou oblasťou (CHKO) Malé Karpaty, v tesnej blízkosti Národnej prírodnej rezervácie (NPR) Devínska Kobyla s najvyšším stupňom ochrany, ktorá bola vyhlásená v roku 1995. Dôvodom ochrany sú mimoriadne botanické, zoologické, geologické a paleontologické

pomery s význačnou xertermickou vegetáciou, žijú tu viaceré chránené a ohrozené druhy rastlín a živočíchov. Masív Devínskej Kobyly tiež patrí do biocentra nadregionálneho významu.

Lokalita sa nachádza v turisticky veľmi exponovanom území využívanom na turistiku, ale aj ako rekreačná zóna pre obyvateľov z blízkeho okolia, najmä z Devínskej Novej Vsi. V blízkosti kameňolomu sa nachádza rozsiahla záhradkárska kolónia. Plošina pred vchodom do kameňolomu je využívaná ako rekreačná lúka a miesto pre výletné pikniky obyvateľov blízkeho sídliska.

Z pohľadu geológie je kameňolom Srdce situovaný v organodetrických a kalových vápencoch a vo vápencoch s prímiesou dolomitov mezozoického veku. Vápence tvoria cca 400 m dlhý pruh, široký 50 - 100 m, lemovaný z oboch strán neogénnymi sedimentmi - petrograficky ide o karbonátové a kremencové brekcie, konglomeráty, pieskovce, štrky, hrubozrnné piesky

prostredie (1. časť)

a piesčité vápence. Vápence sú silno tektonicky porušené, miestami skrasovatené. Z hydrogeologického hľadiska tvoria vápence a dolomity masívu Devínskej Kobyly, vrátane priestoru kameňolomu Srdce, rozsiahlu infiltračnú oblasť pre hlboký obeh podzemných vôd. Hydrogeologická aktivita v priestore skládky bola úplne závislá od atmosférických zrážok, ktoré infiltrovali zo zbernej oblasti nad kameňolomom priamo do skládky.

Sanácia zátáže

Realizácia sanácie environmentálnej zátáže prebiehala od októbra 2014 až do decembra 2015 na základe výsledkov podrobného geologického prieskumu lokality a aktualizovanej analýzy rizika znečisteného územia. Sanácia pozostávala z nasledujúcich prác:

- odťažba a preprava odpadov,
- prevádzka sanácie (sanácia ex situ),
- postupné triedenie odpadov, ich zhodnocovanie a zneškodňovanie,
- monitoring kontaminácie v priebehu sanačných prác,
- úprava terénu – rekultivačné práce.

Odťažba a preprava nebezpečných odpadov

Kyslé dechty – gudróny boli odťažené bagrom pod dozorom špecialistu na sanačné práce, ukladané do krytých kontajnerov a prepravované na povolenú prevádzku spoločnosti A.S.A. Slovensko, spol. s r. o., v Zohore s cieľom ich zhodnotenia alebo zneškodnenia. Kontaminovaná zemina bola priamo ukladaná do kontajnerov, alebo na nákladné autá a prepravovaná do areálu technologických zariadení v Zohore za účelom biodegradácie alebo solidifikácie. Nebezpečné odpady boli prepravované uzatvorenými kontajnerovými nosičmi a ich preprava do areálu technologických zariadení bola vykonávaná iba po vopred prerokovaných a odsúhlasených prepravných trasách. Odťažba a preprava odpadov bola realizovaná hlavne v zimných mesiacoch, keď nedochádza k topeniu gudrónov a je menší únik prchavých látok z odpadu.

Úprava odpadov a ich zneškodňovanie

Spáliteľná časť odpadu bola zhodnotená činnosťou R12 - úprava odpadov určených na spracovanie. Úprava gudrónov bola vykonaná aditívami (pecný prach, odprašky a pod.) s cieľom ich ďalšieho zhodnotenia činnosťou R1 – využitie najmä ako palivo alebo na získanie energie iným spôsobom. Po úprave vznikol odpad obsahujúci nebezpečné látky, ktorý bol pridávaný k palivu za účelom jeho energetického využitia v cementárni spoločnosti Holcim (Slovensko), a. s., so sídlom v Rohožníku. Cementáreň má pri výrobe sivého cementu povolené spoupať odpady. Nespáliteľná časť odpadu, ktorá obsahovala viac ako 30 % zemín, bola zneškodnená na solidifikačnej linke v Zohore činnosťou D9 - fyzikálno-chemická úprava. Účelom technologického zariadenia solidifikačnej linky bola solidifikácia a stabilizácia odpadov premenou sypkého, kašovitého a kvapalného odpadu na spevnený materiál. Po solidifikácii boli vykonané analýzy solidifikátu, ktorý na základe výsledkov bol zneškodnený ukladaním, alebo bol využitý v rámci prevádzkovania skládok na pokrývanie odpadov kategórie ostatný alebo nebezpečný.

Biodegradovateľná časť kontaminovaných zemín bola zneškodnená na povolenej biodegradáčnej ploche

činnosťou D8 - biologická úprava. Biodegradácia je metóda úpravy a zhodnotenia odpadov, pri ktorej sa zníži absolútny obsah definovaných nebezpečných látok v odpade na hodnoty, ktoré umožňujú tento materiál ďalej využívať, prípadne skládkovať. Samotná biodegradácia sa vykonávala na zabezpečenej ploche aplikáciou mikroorganizmov rodu Pseudomonas. Po zneškodnení boli vykonané analýzy odpadu a na základe výsledku bol odpad využitý v rámci prevádzkovania skládok na pokrývanie odpadov, alebo zneškodnený činnosťou D1 - skládkovaním.

Rekultivácia územia

Po odvezení odpadov zo skládky boli kombinovanými technológiami očistené steny lomu od nalepených gudrónov a ručne boli tiež dočistované pukliny a kaverny. Celé podložie skládky bolo dôkladne ovzorkované a na základe výsledkov laboratórnych analýz bolo dočistené. Následne bola vykonaná rekultivácia priestoru kameňolomu. V rámci technickej rekultivácie bol lom zavezený vyrovnávacou vrstvou zemín, vybudovaná bola drenáž a povrch bol prekrytý rekultivačnou vrstvou zemín. Po vykonaní technickej rekultivácie bol povrch kameňolomu osiaty trávou a vysadený drevinami. Skladba porastu drevín bola volená tak, aby sa čo

najviac blížila skladbe prírodných porastov v okolí kameňolomu.

Odborný dohľad

Kontrolu sanačných prác vykonáva podľa zákona č. 569/2007 Z. z. o geologických prácach (geologický zákon) v znení neskorších predpisov tzv. odborný geologický dohľad. Išlo o nezávislú spoločnosť, ktorú MŽP SR vybralo v procese verejného obstarávania. Úlohou odborného geologického dohľadu bolo:

- overovanie priebežných výsledkov geologických prác dokladovaných zhotoviteľom geologických prác,
 - kontrola realizácie technologických postupov,
 - odber kontrolných vzoriek,
 - kontrola a dokumentácia vrto, vrtov,
 - návrh kontrolných a doplnujúcich skúšok,
 - návrh opatrení na zníženie alebo odstránenie rizika,
 - sledovanie vynakladaných finančných prostriedkov v súlade s projektom geologickej úlohy.
- Sanácia skládky gudrónov v kameňolome Srdce bola úspešne ukončená v decembri 2015 a na základe posanačnej analýzy rizika nepredstavuje viac riziko pre zdravie ľudí a životné prostredie.

(pokračovanie nabadúce)

Text a foto: Vlasta Jánová, generálna riaditeľka Sekcie geológie a prírodných zdrojov MŽP SR

Odťažba gudrónov

Uvidieť v plnej kráse prchavé čaro kvitnúcich čerešní na Brdárke je zážitok, za ktorým sa oplatí cestovať

Na ochranu a využívanie starých a krajových odrôd sme museli dozrieť

Záujem o staré a krajové odrody ovocných drevín, o ich poznanie a ochranu, nie je novou témou. Na potrebu ich výskumu u nás upozorňovali viacerí autori (Eliáš, P., 1974, 1981, Brindza, J., 1993) už pred viac ako tromi desaťročiami.

Praktickú stránku problematiky programovo zabezpečovali štátne organizácie, ako Centrum výskumu rastlinnej výroby (dnes NPPC), Ústredný kontrolný skúšobný ústav poľnohospodársky a Slovenská poľnohospodárska univerzita. V rámci Národného programu ochrany genetických zdrojov rastlín pre výživu a poľnohospodárstvo bolo založených niekoľko repozitórií – genofondových sádov. Genetický materiál využitý pri ich zakladaní pochádzal z viacerých regiónov SR. Tieto inštitúcie nemali v minulosti potrebu informovať o výsledkoch svojej práce verejnosť. Význam pestovateľov, záhradkárov, vidieckych hospodárov či spracovateľov ovocia je nezanedbateľný pri ochrane in situ a aj preto by sa nemali podceňovať.

Aktívny tretí sektor

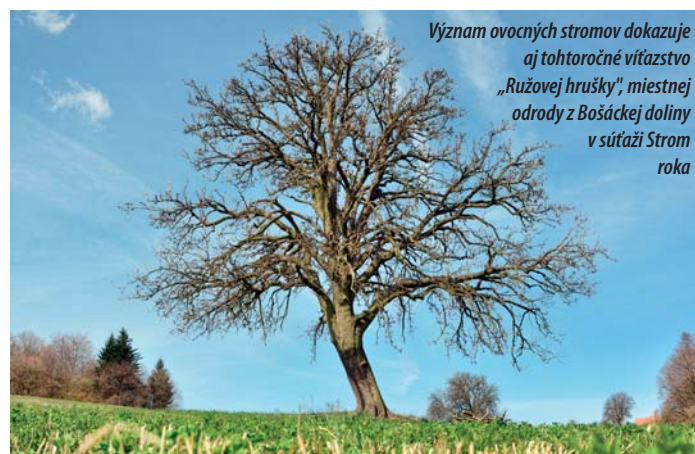
Popularizáciu tém ochrany prírody a krajiny zabezpečuje aj tretí sektor, ktorý sa v tomto období sústredil na tému záchranu prírodného dedičstva, pôvodných druhov rastlín a živočíchov a ich biotopov. Starostlivosť o genofond kultúrnych rastlín bola aj pre svoju odbornú náročnosť okrajovou záležitosťou. Našťastie, napr. Karpatské ochránarske združenie altruistov z Trenčína, sa v spolupráci so Štátnou ochranou prírody SR, Správou Chránenej krajinnnej oblasti Biele Karpaty zaoberalo mapovaním a záchranou starých a krajových odrôd približne od roku 1990 na území Bielych Karpát. Téma ochrany genofondu starých a krajových odrôd vhodne doplnila hlavné aktivity týchto subjektov, ktoré boli zamerané

predovšetkým na manažment druhovo bohatých trávino-bylinných porastov. Ochránarske aktivity v tomto období nahrádzali absentujúcu poľnohospodársku činnosť. Problematika ochrany genetických zdrojov bola teda už aj v tomto období vnímaná komplexne, vytvoreniu životaschopného modelu však chýbala koncepcia.

Regionálni pestovatelia

To sú lokálni až regionálne pôsobiaci

pestovatelia a spracovatelia ovocia, pre ktorých má práve špecifikum konkrétneho územia a využívanie určitých, najmä krajových odrôd zmysel pri propagácii ich značky. Sú však závislí od spotrebiteľov. Dnešný záujem verejnosti o problematiku starých a krajových odrôd, ich ochranu, rozširovanie a najmä hospodárske využitie je vhodné vnímať v širších súvislostiach. Na jednej strane je to ľuďmi veľmi citli-

Význam ovocných stromov dokazuje aj tohtoročné víťazstvo „Ružovej hrušky“, miestnej odrody z Bošáckej doliny v súťaži Strom roka

vo vnímaná kultúrna a hospodárska hodnota ovocných drevín, ktoré sú dlhodobo súčasťou prostredia, ktoré nás obklopuje. Na strane druhej tlak na zmenu povedomia, týkajúci sa spôsobu pestovania plodín a výroby potravín, problematiky energetickej náročnosti prepravy a skladovania komodít a tiež štruktúry pestovateľských podnikov. Verejnosť sa vyvíja k vedomejšej spotrebe aj pomocou propagácie ekologického a alternatívneho poľnohospodárstva, iniciatív, ako je „predaj z dvora“, či „nájdí si svojho farmára“, zavádzaním „debničkových systémov“, „včelám v meste“, permakultúrnym a komunitným projektom záhrad, „zeleným školám“, či fair trade. Uvedené aktivity menia naše vnímanie hodnôt, posilňujú vzťah k prostrediu, v ktorom žijeme a vytvárajú priestor pre ľahšiu ochranu tohto vzácneho prírodného a kultúrneho dedičstva.

Nové a staré odrody

Ak hodnotíme súčasný stav starých a krajových odrôd, zaujíma nás najmä počet zaznamenaných genotypov, početnosť jedincov, ich zdravotný stav, prípadne niektoré ďalšie charakteristiky. Na prelome 19. a 20. storočia sa na území dnešnej SR pestovalo vyše 300 odrôd jabloní (Chosraviová, R., 2015). Za najkomplexnejší aktuálny prieskum, o ktorý sa môžeme oprieť pri hodnotení dnešného stavu, považujem výsledky odrodovej rozmanitosti získané v rámci projektu Bielokarpatský ovocný poklad. V rokoch 2013 - 2014 bolo v regióne Bielych Karpát zmapovaných 21 katastrálnych území a zaznamenaných 183 starých a krajových odrôd jabloní a 92 starých a krajových odrôd hrušiek. Tieto čísla však určite nedosahujú celkový počet odrôd vyskytujúcich sa v regióne. Dôvodom je absencia plodov na mnohých stromoch a to, že veľké časti územia zostali nezmapované. Vyššie uvádzaný literárny údaj o počte odrôd môže byť preto reálny aj pre súčasnosť. Druhým dôležitým kritériom hodnotenia je početnosť jedincov daného genotypu. Tu pozorujeme naozaj výrazné rozdiely. Kým niektoré staré odrody sú v krajine bežné a vyskytujú sa v stovkách jedincov, iné sa vyskytujú zriedkavo a počas terénneho prieskumu boli zaznamenané len

v počte niekoľkých stromov. Odrody jabloní aj hrušiek, ktoré boli zaznamenané v počte 1 – 5 jedincov, tvoria až 70 % celkovej odrodovej skladby. Dôvodom je výrazný vplyv človeka pri ich rozširovaní. Úlohu teda nezohrávajú len vhodné pôdno-ekologické podmienky, ale aj záujem pestovateľov. Aj v sortimente starých odrôd existovali módné vlny, neskôr vyšľachtené odrody vytlačili tie staršie, niektoré odrody boli obľúbenejšie ako iné, pričom tento prejav môže mať regionálny až národný charakter. V minulosti však nebol úbytok odrodového sortimentu ovocných drevín vnímaný ako problém. Pre izolovanosť jednotlivých oblastí prežívali krajové odrody a obmena komerčného sortimentu nebola taká rýchla, ako je to v čase pestovania stromov na slabo rastúcich podpriekoch. Dokonca boli snahy o obmedzovanie sortimentu, aby sa pestovatelia vedeli ľahšie orientovať v množstve dostupných odrôd. Postupne sme sa však dostali do stavu, keď sa v záhradách pestuje niekoľko desiatok a v komerčnom ovocinárstve okolo desať hlavných odrôd. Záchrana všetkých popísaných odrôd nemusí byť racionálna. V našej krajine sa ich však určite nevyskytuje taký počet, aby sme sa týmto pravidlom mali riadiť. Aj tu je však na mieste výber odrôd, ktorých ochrana je prioritná. Určité kritériá výberu pod označením „Záchrané sortimenty“ navrhuje napríklad Martin Lípa (2015), ktorý za najcennejší, prioritný sortiment považuje odrody, vzniknuté na území danej krajiny do roku 1950, resp. na jej území dlhodobo pestované. Takéto dosiahli plošné rozšírenie a stali sa súčasťou krajiny.

Miestny sortiment

Špecifické postavenie má miestny sortiment. Sústreďuje odrody s najvyššou prioritou ochrany v presne vymedzenom území. Pri uplatnení tohto odporúčania tak dochádza k zachovaniu miestnych až krajových odrôd, predovšetkým v mieste svojho pôvodného výskytu. SR má určité špecifiká, na základe ktorých je vhodné prispôbiť postup ochrany vzácneho genofondu. Prvým rozdielom oproti iným krajinám Európy je to, že evidujeme len málo starých odrôd, ktoré môžeme považovať za

Spracovanie ovocia môže mať aj v súčasnosti dobový charakter. Záujemcom o takýto zdravý miestny produkt slúži od minulého roka tradičná sušiareň ovocia na Bošáckych kopaniciach, ktorú zrekonštruovalo občianske združenie Pre prírodu za pomoci dobrovoľníkov

slovenské, respektíve, že vznikli na území dnešného Slovenska a stali sa súčasťou sortimentu. Celoplošne sú veľmi rozšírené mnohé staré odrody pochádzajúce z rôznych štátov Európy. Populácie krajových odrôd sa v krajine doposiaľ dajú nájsť, nie sú však zatiaľ dostatočne preskúmané. Svojím výskytom sú však obmedzené na naše územie, preto by sa výskum a ochrana mali zamerať prioritne aj na túto skupinu. Mnohé genotypy už boli v rámci Národného programu ochrany genetických zdrojov rastlín pre výživu a poľnohospodárstvo vysadené v poľných bankách. Vzhľadom na stav týchto repositórií a prístup k informáciám o ich odrodovom zložení by bolo vhodné opäť ich determinovať a na základe zistených výsledkov následne dosadiť chýbajúcimi odrodami z predchádzajúcich mapovaní.

Potenciálne lokality

Ďalšími potenciálnymi lokalitami pre výsadbu sú napríklad areály školských pozemkov, múzeí, skanzonov, kultúrnych a historických pamiatok, arboréta či areály ekocentier. Uplatniť sa tu môžu krajinárske zaujímavé, silno rastúce jedince miestnych, či pre dané územie typických odrôd. Ochrana genofondu je tu doplnená o krajinno-estetickú a vzdelávaciu funkciu. Za všetky spomeňme aspoň tie najznámejšie odrody jabloní ,Solivarské ušlach-

Neznáma odroda s pracovným názvom Krátkostopka predstavuje to vzácnější, čo sme našli počas mapovania obce Brdárka

tilé z okolia Prešova a ,Hontianska končiarka z regiónu Hont, odrody čerešní ,Čelovská chrupka z okolia Čeloviec, považská odroda z okolia Trenčína ,Medňanská, krupinská odroda ,Krupinská dudečka, prípadne odrody marhule ,Sabinovská z okolia Sabinova a ,Rakovského z Kočoviec pri Trenčíne. Okrem toho je mnoho lokálnych odrôd, ktoré sú typické pre jednotlivé obce, doliny či regióny. V rokoch 2014 - 2015 evidujeme v rôznych oblastiach SR výsadbu viac ako 606 jedincov jabloní, hrušiek, čerešní a sliviek, ktoré sú zastúpené viac ako 141 starými a krajovými odrodami. Dlhodobý úbytok tak postupne začína byť kompenzovaný novými výsadbami. Môžeme očakávať, že tento trend sa ani v najbližšom období nezmení.

Text: Bruno Jakubec, TUZVO

Foto: Zuzana Ištvanová, Ludovít Vašš, Jakub Cívik

Manažment na Beňadovskom rašelinisku

Rašeliniská Hornej Oravy a ich nástrahy

Chránená krajinná oblasť (CHKO) Horná Orava je najsevernejšie veľkoplošné chránené územie Slovenskej republiky. Patrí medzi naše tri najvýznamnejšie rašeliniskové oblasti.

Veľká časť rašelinísk bola najmä v 60. - 70. rokoch minulého storočia zničená dôsledkom intenzifikácie poľnohospodárstva (meliorácie, rekultivácie), ťažbou rašeliny alebo zaplavením pri napúšťaní Oravskej priehrady (1953). Dodnes sa tu však zachovali viaceré vrchoviská, prechodné rašeliniská, slatiny a rozsiahle komplexy podmäčianých rašeliniskových lesov.

Vznik poľnohospodárskych družstiev a následné rozsiahle melioračné úpravy okolitej poľnohospodárskej krajiny mali o. i. aj nepriamy vplyv na zmeny vodného režimu mokradí, ktoré neboli súčasťou rekultivácií. Na vysychajúcich a ťažbou ovplyvnených rašeliniskách dochádza k zmene druhového zloženia a strate cenných druhov. Lokality s pozmeneným vodným režimom spontánne zarastajú náletovými drevinami, potláčajúcejimi pôvodné rašeliniskové druhy. V minulosti sa tieto nelesné mokrade (prechodné rašeliniská,

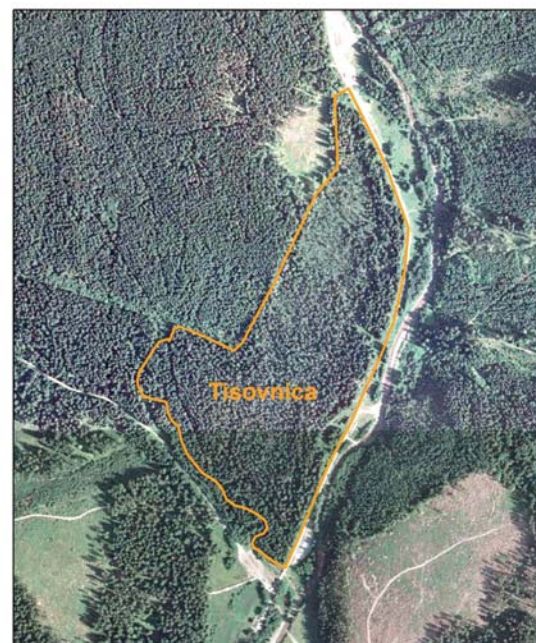
slatiny a vlhké lúky) pravidelne obhospodarovali a kosili, čím sa tieto lokality udržiavali v dobrom stave. Vyhlásením maloplošných chránených území a neskôr CHKO Horná Orava bol zakázaný vstup a akékoľvek využívanie najvýznam-

nejších lokalít. V súčasnosti vieme, že tieto opatrenia boli z veľkej časti kontraproduktívne, pretože dnes musí opatrenia na udržiavanie priaznivého stavu týchto lokalít zabezpečovať správa chráneného územia. Medzi najčastejšie záchranné opatrenia patrí kosenie a redukcia drevinových náletov. Tie sa vykonávajú nepravidelne (z kapacitných dôvodov predovšetkým v najhodnotnejších častiach rašelinísk), čo nemá požadovaný

účink. Štátna ochrana prírody SR má záujem zachovať tieto biotopy, čo vyžaduje pravidelné kosenie a ďalšie potrebné manažmentové zásahy. Lacnejším a účinnejším spôsobom starostlivosti o tieto ekosystémy by bola spolupráca s majiteľmi a obhospodarovateľmi týchto pozemkov.

Doterajšie výsledky pri ochrane rašelinísk potvrdzujú dôležitosť

Porovnanie lokality Tisovnica vo dvoch časových horizontoch (1950 a 2002)

manažmentových opatrení, no hlavne ich kontinuálne opakovanie, ktoré je finančne veľmi náročné, vďaka čomu je nevyhnutné financovanie z externých zdrojov. V minulosti sa darilo lokality manažovať z projektov, nasledovalo však dlhšie obdobie, keď sa nám do nich nepodarilo zapojiť. Často tak ostáva práca na pleciah 11 zamestnancov Správy CHKO Horná Orava a na dobrovoľníkoch. Naďalej sa snažíme o čerpanie týchto financií a už budúci rok bude časť manažmentov vykonaná z prostriedkov švajčiarskych fondov. Dnes už pripravujeme plány na ďalšie projektové obdobie, kde by sme radi zapojili vlastníkov alebo užívateľov týchto lokalít.

Manažované lokality

Beňadovské rašelinisko je chránené od roku 1988 s rozlohou 10,98 ha. Leží v nadmorskej výške 720 m n. m. Je výnimočne výskytom kriticky ohrozených druhov ostríc, ako ostrica výbežkatá a ostrica barinná. Uvedené druhy sú v súčasnosti zmenou hydrologických pomerov lokality značne ohrozené a vyskytujú sa už len v mikropopuláciách. Na lokalite boli vykonávané celoplošné manažmenty do roku 2004. Odvtedy sa nám nepodarilo manažmenty znova rozbehnúť, a tak sa v posledných troch rokoch snažíme udržiavať aspoň najcennejšiu časť rašeliniska kosením za pomoci dobrovoľníkov. Hlavnými prioritami do budúcnosti je udržanie a zlepšenie vodného režimu, usmerňovanie nástupu sukcesných štádií pravidelnými regulačnými zásahmi, monitoring a pokračovanie v komplexnom inventarizačnom výskume.

Klinské rašelinisko s rozlohou 15,7 ha, nachádzajúce sa v nadmorskej výške 615 – 620 m n. m., bolo vyhlásené za chránené územie v roku 1967. Predstavuje vrchovisko tvoriace centrálnu časť lokality, po obvode obklopené prechodnými a slatinnými rašeliniskami. V minulosti bol zmenený vodný režim rašeliniska vplyvom obhospodarovania okolitých pozemkov, no hlavne vodohospodárskymi úpravami v roku 1971. Vykonané vodohospodárske úpravy boli realizované v území bezprostredne susediacom s rašeliniskom a pri-

Odvodňovací kanál pred zahradením

Odvodňovací kanál po vykonaní manažmentu

tom zachytili a odvedli povrchovú a pôdnu vodu z územia nad rašeliniskom. Povrchové a podzemné vody v súčasnosti otekajú sice v blízkosti rašeliniska, ale nedostávajú sa na jeho plochu. Znefunkčnenie drenáží nie je možné z dvoch dôvodov. Odvodnené pozemky nie sú vo vlastníctve štátu a voda v drenážach je natoľko znečistená hnojivami, že by v rašelinisku dochádzalo s veľkou pravdepodobnosťou k eutrofizácii a k zániku vrchoviska. Na rašelinisku sa vykonával pravidelný manažment - odstraňovanie drevitej vegetácie v rokoch 1989 – 2004, ktorý blokoval sekundárnu sukcesiu. Nasledovalo obdobie bez väčších zásahov do rašeliniska. Manažment sa síce obnovil až v roku 2011, ale lokalita je už značne poznačená zarastaním drevinami. Manažment je z dôvodu nedostatku financií

vykonávaný len na malej ploche. Po neúspešnom trojročnom úsilí o zredukovanie zmladenia drevín sme pristúpili k skúšobnému používaniu herbicídov, ktoré aplikujeme hneď po reze a priamo na reznú plochu stromu. Tento manažment sa ukazuje ako veľmi účinný.

Tisovnica je lokalita vyhlásená za chránené územie v roku 1974. Má rozlohu 11,62 ha a nachádza sa vo výške cca 745 m n. m. Na rovinatom až mierne zvlnenom rašelinovom podloží sa vyvinuli rašelinové fytoocenózy s kobercami rašeliníkov, ostríc a sitín. Vrchovisková lokalita v údolnej polohe je osobitne významná extrazonálnym výskytom kosodreviny. Pozoruhodný je vývoj kríženca kosodreviny a borovice lesnej. V minulosti (koncom 50. a začiatkom 60. rokov 20. storočia) bol zmenený vodný režim rašelinis-

ka vykpaním odvodňovacích rýh v rámci obhospodarovania lesných pozemkov. Hospodárske zásahy prispeli k vysušeniu celého územia, najmä centrálnej časti lokality, na ktorej v súčasnosti prevláda tráva bezkolenec.

Cieľovým stavom na týchto plochách by mal byť výrub vysadenej borovice, smreku, zákaz vysádzania drevín a odvodňovania, čo zároveň podporí odtienenie - presvetlenie porastov kosodreviny a jej hybridov s borovicou lesnou. Obnova hydrologického režimu bola realizovaná v minulosti prostredníctvom systému prehrádzok (r. 1980 a 1985). Ďalšie pribudli v roku 1999. V posledných 3 rokoch sme takto zrekonštruovali a vystavali 11 nových prehrádzok.

Text a foto: Ivan Šustr,
ŠOP SR - CHKO Horná Orava

Nové výzvy na podporu triedeného zberu a zhodnocovania odpadov

Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky (MŽP SR) ako Riadiaci orgán pre Operačný program Kvalita životného prostredia (OP KŽP) vyhlásilo 10., 11. a 12. výzvu na predkladanie žiadostí o nenávratný finančný príspevok na podporu triedeného zberu a zhodnocovania odpadov.

V rámci prioritnej osi 1. Udržateľné využívanie prírodných zdrojov prostredníctvom rozvoja environmentálnej infraštruktúry a špecifického cieľa: 1.1.1 Zvýšenie miery zhodnocovania odpadov so zameraním na ich prípravu na opätovné použitie a recykláciu a podpora predchádzania vzniku odpadov OP KŽP boli dňa 21. 3. 2016 vyhlásené výzvy na predkladanie žiadostí o nenávratný finančný príspevok (NFP) zo zdrojov tohto operačného programu zamerané na skvalitnenie nakladania s odpadmi.

V poradí **10. výzva** na predkladanie žiadostí o NFP je zameraná na **triedený zber komunálnych odpadov a mechanicko-biologickú úpravu komunálnych odpadov**. Indikatívna výška finančných prostriedkov vyčlenených na výzvu z Kohézneho fondu je 55 000 000 EUR. Oprávnenými žiadateľmi sú výlučne subjekty územnej samosprávy – obce a združenia obcí.

11. výzva na predkladanie žiadostí o NFP je zameraná na **triedený zber komunálnych odpadov, zhodnocovanie biologicky rozložiteľného odpadu a mechanicko-biologickú úpravu komunálnych odpadov**. Indikatívna výška finančných pro-

striedkov vyčlenených na výzvu z Kohézneho fondu je 40 000 000 EUR. Oprávnenými žiadateľmi sú subjekty územnej samosprávy – príspevkové organizácie obcí, rozpočtové organizácie obcí (v prípade zhodnocovania biologicky rozložiteľného odpadu aj obce a združenia obcí), právnické osoby oprávnené na podnikanie podľa § 2 ods. 2 Obchodného zákonníka, ktoré sú v 100 % vlastníctve obce/obcí a sú oprávnené na nakladanie s odpadom, neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby v oblasti tvorby a ochrany životného prostredia, ktoré sú v 100 % vlastníctve obce/obcí, združenia právnických osôb, ktorého členmi sú výlučne obce, resp. subjekty v 100 % vlastníctve obce/obcí.

Následne **12. výzva** na predkladanie žiadostí o NFP je zameraná na **vybudovanie a zavedenie jednotného environmentálneho monitorovacieho a informačného systému v odpadovom hospodárstve**. Indikatívna výška finančných prostriedkov vyčlenených na výzvu z Kohézneho fondu je 16 000 000 EUR. V prípade 12. výzvy na predkladanie žiadostí o NFP sú oprávnenými žiadateľmi subjekty MŽP SR alebo štátna rozpočtová/príspevková organizácia v zriaďovateľskej pôsobnosti MŽP SR poverená v súlade s § 105 zákona č. 79/2015 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov na prevádzku informačného systému a sprístup-

ňovanie údajov z neho.

Forma výziev je otvorená, čím riadiaci orgán vytvára priestor na priebežné predkladanie žiadostí o NFP. Možnosť predkladania žiadostí nie je limitovaná konkrétnym termínom uzavretia výzvy, ale iba vyčerpaním alokácie určenej na výzvu. Riadiaci orgán tým umožňuje žiadateľom zabezpečiť kvalitnú prípravu projektu, a teda minimalizovať riziko neschválenia projektu z dôvodu formálnych nedostatkov. Informácie o uzavretí jednotlivých výziev, ako aj všetky ďalšie potrebné informácie budú zverejnené na webovom sídle operačného programu www.op-kzp.sk. V prípade potreby možno kontaktovať riadiaci orgán na e-mailovej adrese opkzp@enviro.gov.sk. Na webovom sídle OP KŽP sa taktiež nachádza aj aktualizovaná verzia **indikatívneho harmonogramu výziev** na predkladanie žiadostí o NFP, ktorý poskytuje základné informácie o plánovaných výzvach na rok 2016.

Informačné semináre

Informácie o vyhlásených výzvach môžu potenciálni žiadatelia o NFP získať aj počas informačných podujatí. MŽP SR ako Riadiaci orgán pre OP KŽP a Slovenská agentúra životného prostredia (SAŽP) ako Sprostredkovateľský orgán pre OP KŽP zorganizovali dňa 22. 4. 2016 v Banskej Bystrici informačný seminár k 10. a 11. vyhlásenej výzve zameraný na triedený zber komunálnych odpadov, zhodno-

Účastníci Informačného seminára

covanie biologicky rozložiteľného odpadu a mechanicko-biologickú úpravu komunálnych odpadov. Účastníci seminára mali možnosť získať podrobné informácie o predmetných výzvach vrátane informácií o výbere správnej výzvy, práce s ňou, so súvisiacimi dokumentmi, ale aj o podmienkach poskytnutia príspevku a o spôsobe preukazovania splnenia podmienok poskytnutia príspevku. Na seminári tiež odzneli informácie o spôsobe vypracovania žiadosti o NFP a procese verejného obstarávania. Na záver seminára dostali účastníci priestor na riešenie svojich individuálnych požiadaviek prostredníctvom osobných konzultácií so zástupcami MŽP SR a SAŽP. **Aktuálne informácie o plánovaných podujatiach sú dostupné na webovom sídle operačného programu www.op-kzp.sk a SAŽP www.sazp.sk.**

Zdroj: Sekcia environmentálnych programov a projektov MŽP SR, Sekcia fondov EÚ SAŽP

Foto: Sekcia fondov EÚ SAŽP

Seminár k 1. výzve

Dňa 12. 4. 2016 sa v Bratislave konal aj prvý informačný seminár pre prijímateľov NFP. SAŽP ako Sprostredkovateľský orgán pre OP KŽP pripravila pre zazmluvnených prijímateľov NFP z prvého kola 1. výzvy zameranej na kanalizácie, čistiťarne odpadových vôd a vodovody seminár, počas ktorého boli účastníci oboznámení so štruktúrou zmluvy o poskytnutí NFP, základnými povinnosťami prijímateľa NFP, ale aj spôsobom ukončenia zmluvy o poskytnutí NFP. Na seminári im tiež boli poskytnuté informácie k žiadosti o platbu a roblematike verejného obstarávania.

Ochrana prírody na nových známkach i na zlatej minci

Koncom roka 2015 potešili Slovenská pošta filatelistov a Národná banka Slovenska zberateľov pamätných mincí o nový prírastok s tematikou ochrany prírody.

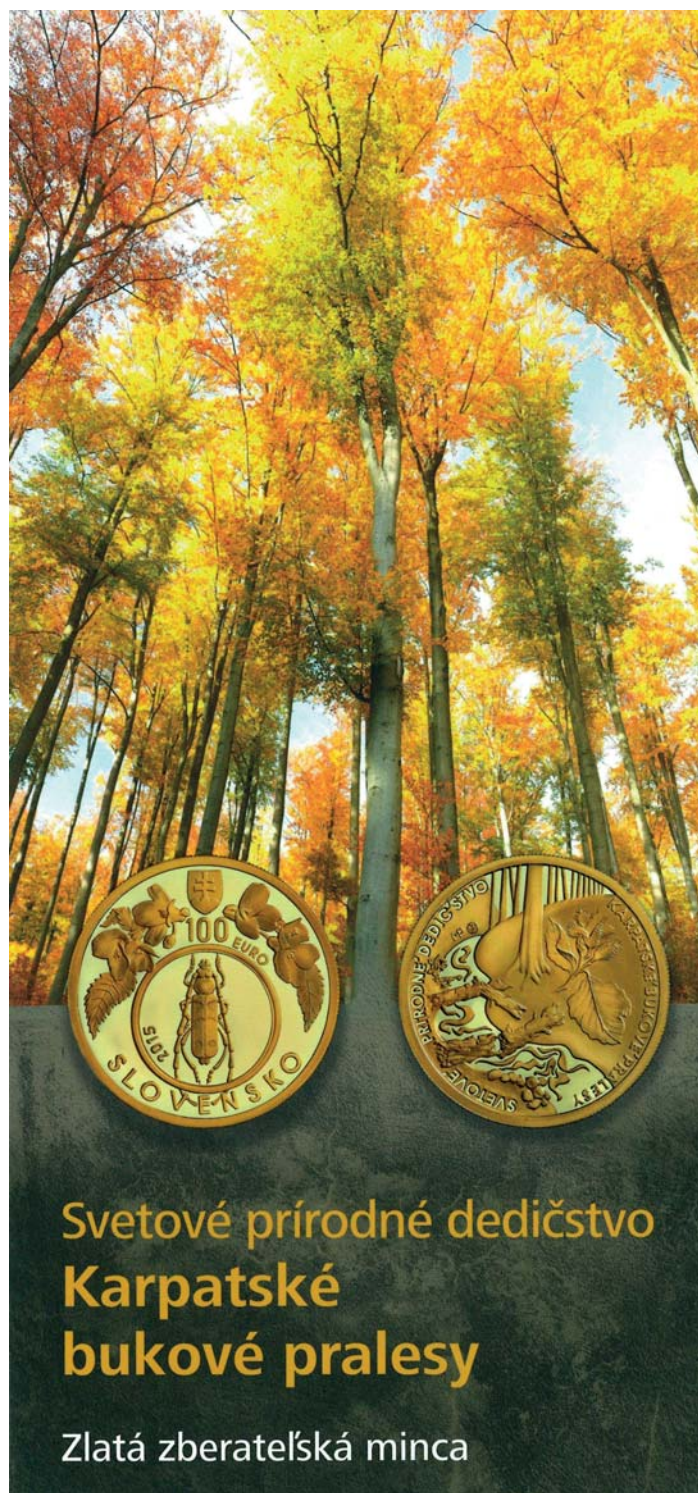

Filatelisti si obohatili zbierku o dve poštové známky z emisného radu „Ochrana prírody“, ktoré sa týkajú Chránenej krajiny Poľana. Slovenská pošta ich vydala pri príležitosti 25. výročia zaradenia tejto chránenej krajiny do siete „biosférických rezervácií“ OSN pre výchovu, vedu a kultúru (UNESCO) v programe „Človek a biosféra“. Na prvej známke je znázornená vydra riečna (*Lutra lutra*) a na druhej bocian čierny (*Ciconia nigra*), ktoré sú charakteristickými chránenými živočíchmi v širšej oblasti Poľany a vyskytujú sa aj vo Vydrovskej doline, kde boli známky prezentované. Na aršíku sú zobrazené aj ďalšie typické druhy tamojších živočíchov a to žabka rosnička zelená (*Hyla arborea*), salamandra škvrnitá (*Salamandra salamandra*) a pstruh potočný (*Salmo trutta*). Autorom výtvarného návrhu známky s motívom vydry riečnej je akad. mal. Igor Piačka a známky s motívom bociana čierneho akad. mal. Júlia Piačková.

Zlatá minca

V závere uplynulého roku bola historická bansko-bystrická Radnica miestom slávnostného uvedenia zlatej zberateľskej mince s motívom Karpatských bukových pralesov, ktoré sú svetovým prírodným dedičstvom. Na líci zlatej zberateľskej mince je v kruhovom ráme znázornený typický predstaviteľ bukových pralesov - fuzáč alpský (*Rosalia alpina*). V hornej časti mincového poľa sú kvety a listy karpatského subendemitu zubačky žliazkatej (*Dentaria glandulosa*). Na rube mince v pravej časti je znázornené prostredie bukového pralesa s listami a plodmi buka lesného (*Fagus sylvatica*). Na minci sú viditeľné aj štylizované iniciály autorky výtvarného návrhu Márie Poldaufovej. Emisia Národnej banky Slovenska bola limitovaná počtom 4 100 kusov týchto mincí, o ktoré bol veľký záujem už odo dňa jej uvedenia.

Text a foto: Július Burkovský

Svetové prírodné dedičstvo
Karpatské
bukové pralesy

Zlatá zberateľská minca

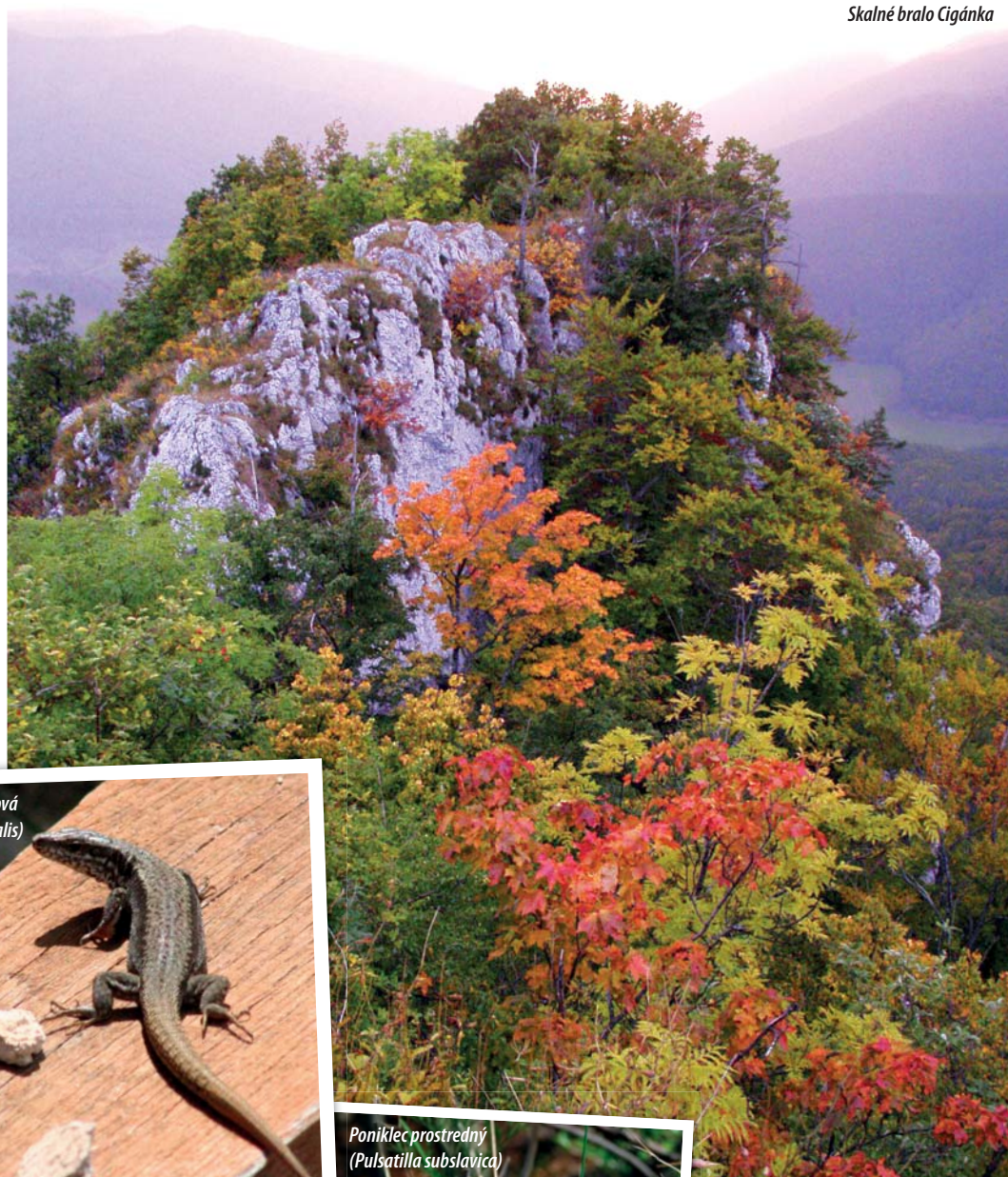
Muránsky hrad – súlad histórie s prírodou

Nad dolinou Muráňa vystupujú strmé vápencové steny Muránskej planiny. Kraju dominuje bralo Cigánky so zrúcaninami jedného z najvyššie položených hradov strednej Európy – Muránskeho hradu (938 m n. m.).

Svojou rozlohou patril k najrozsiahlejším hradom u nás, o čom svedčí aj takmer 360 m dlhé a 96 m široké rumovisko. Lokalita pretkaná históriou, impozantné výhľady do okolia a nádherná príroda robia z neho výnimočné a najnavštevovanejšie miesto Muránskej planiny.

Stopy dávnej minulosti

Široká plošina Cigánky, obkľúčená strmými bralami, bola ideálnym miestom na vybudovanie mocného a nedobytného strážneho hradu v čase, keď Uhorsko sužovali ničivé tatárske vpády. Hrad vznikol na ceste spájajúcej Spiš s Gemerom. Prvá písomná zmienka o „castum Mwrán“ pochádza z roku 1271. Založil ho rod Bebekovcov. Neskôr patril Illésházyovcom, Tornalyovcom, Széchyovcom, Koháryovcom a napokon Coburgovcom. Hradné múry si pamätajú Jiskrových bratříkov (tzv. muránskych Čechov), razenie falošných mincí a „bašovanie“ lúpežných rytierov Mateja, Martina a Demetera Bašovcov, honosné hostiny, poľovačky a rybačky usporadúvané krajinským palatínom Františkom Wesselényim a jeho nádhernou manželkou

Skalnė bralo Cigánka

Jašterica múrová
(*Podarcis muralis*)

Poniklec prostredný
(*Pulsatilla subslavica*)

Máriou Széchyovou, známou ako „Muránska Venuša“, ako aj ukrytie uhorskej kráľovskej koruny a krajinských klenotov v priestoroch hradu. Lesk a slávu hradu ukončil rozsiahly požiar začiatkom 18. storočia, po ktorom začal chátrať, až sa stal neobývateľ-

ným. A z kedysi pyšného a pevného hradu zostali dnes už len ruiny.

Cigánka plná života

Cigánka patrí medzi najcennejšie územia Národného parku Muránska planina. V roku 1984 bolo toto bralo, vrátane hradného areálu, vyhlásené za národnú prírodnú rezerváciu. Mnohé vzácne druhy rastlín a živočíchov nachádzajú

vhodné podmienky na život nielen na okolitých skalách, stromoch či v tieni lesa, ale aj na zvyškoch hradných múrov. Svahy hradného vrchu sú dnes pokryté prevažne listnatými lesmi, najmä bučinami. Pre bralo Cigánky sú charakteristické skalné, štrbinové a lesostepné rastlinné spoločenstvá s viacerými vzácnymi druhmi. Najvzácnejšou z nich je lykovec muránsky (*Daphne arbuscula*), miestny endemit, ktorý je svojím výskytom viazaný výlučne na niekoľko lokalít Muránskej planiny. Pre svoju vzácnosť a výnimočnosť sa stal symbolom národného parku. Jeho vždyzelené trsy, učupené na skalách, od konca apríla do začiatku júla zakvitajú intenzívne voňajúcimi, ružovo až purpurovo sfarbenými kvetmi. Podmienkam zvetrávajúcich hradných múrov sa veľmi dobre prispôsobila jarabina Haszlinzkého (*Sorbus haszlinzkyana*), ktorá tu má jedinou doteraz známu lokalitu z územia národného parku. Na hradných múroch, skalách i kôre stromov rastie viac ako 330 druhov lišajníkov. Táto druhová pestrosť je výnimočná a NPR Cigánka je v súčasnosti zrejme na lišajníky najbohatším maloplošným chráneným územím Slovenska. Mnohé z nich sú veľmi vzácne a kriticky ohrozené. Na čerstvo padnutých a odumierajúcich bukoch žije vzácny fuzáč alpský (*Rosalia alpina*). Kvitnúce rastliny vyhľadávajú rôzne druhy motýľov ako napr. vidlochvost feniklový (*Papilio machaon*) a vidlochvost ovocný (*Iphiclides podalirius*). Na hradných múroch žije jašterica múrová (*Podarcis muralis*) a v zime tu možno pozorovať aj veľmi vzácného vtáka murárika červeno-krídlého (*Tichodroma muraria*). Či súmrak a noc patria duchom dávnych čias, nevieme, určite však patria vzácnym nočným lovcem – netopierom.

Náučný chodník

Od roku 1986 vedie na Muránsky hrad 6,5 km dlhý naučný chodník, dosahujúci prevýšenie 530 m. Jeho trasa je stredne náročná a vedie súběžne s červeno a modro značenou turistickou trasou.

Text: Jana Šmídtová

Foto: P. Balko, P. Jakubčo, D. Blanár a J. Šmídt

Vstupná brána Muránskeho hradu

Vyhliadková plošina na Muránskom hrade

Lykovec muránsky (*Daphne arbuscula*)

Náučný chodník Muránskeho hradu

FESTIVAL O TRVALO UDRŽATEĽNOM ROZVOJI

EKOTOPFILM | ENVIROFILM

16. 5. – 20. 5. 2016

BRATISLAVA | HOTEL TATRA****

BANSKÁ BYSTRICA | EUROPA SC, CINEMAX

VÝNIMOČNE S JANE GOODALL

*Čo len s tebou bude,
keď vyrastieš?*

VSTUP VOĽNÝ!
WWW.EKOTOPFILM.SK